

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ ТА СТРАТЕГІЧНИХ
РОЗСЛІДУВАНЬ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ
З ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ПРОТИДІЇ
ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ СТРАТЕГІЧНИХ
РОЗСЛІДУВАНЬ**

Методичні рекомендації

Укладачі:

**Д.Б. Санакоєв, О.В. Неклеса,
В.В. Єфімов, Д.С. Юр'єв**

Дніпро
2021

УДК 343.98

Н 83

*Рекомендовано науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 8 від 20.04.2021)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Дараган В. В. – завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент;

Твердоступ І.В. – начальник відділу УСР в Дніпропетровській області ДСР НП України, підполковник поліції.

Н 83 Нормативно-правове забезпечення діяльності підрозділів стратегічних розслідувань: метод. рекомендації / Уклад. : Санакоєв Д. Б., Неклеса О. В., Єфімов В. В., Юр'єв Д. С. Дніпро : ДДУВС, 2021. 84 с.

Видання містить міжнародні та національні законодавчі й підзаконні нормативно-правові акти, що визначають діяльність підрозділів стратегічних розслідувань Національної поліції України.

Для викладачів та курсантів закладів освіти зі специфічними умовами навчання та фахівців підрозділів стратегічних розслідувань.

Колектив авторів:

Санакоєв Д.Б. – к.ю.н., доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань ФПФДПСР ДДУВС, підполковник поліції.

Неклеса О.В. – науковий співробітник навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем протидії організованим злочинності та корупції ФПФДПСР ДДУВС, старший лейтенант поліції.

Єфімов В.В. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансових та стратегічних розслідувань ФПФДПСР ДДУВС, підполковник поліції.

Юр'єв Д.С. – викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань ФПФДПСР ДДУВС, підполковник поліції.

© ДДУВС, 2021

© Укладачі, 2021

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Конституція України як основа правового регулювання діяльності підрозділів стратегічних розслідувань	7
2. Національне законодавство в діяльності підрозділів стратегічних розслідувань	10
3. Окремі відомчі та міжвідомчі нормативно-правові акти в діяльності підрозділів стратегічних розслідувань	16
4. Міжнародні нормативно-правові акти в діяльності підрозділів стратегічних розслідувань	28
5. Гарантії законності під час здійснення ОРД підрозділами стратегічних розслідувань	35
Висновки	40
Додатки	42
Список використаних джерел	79

ВСТУП

Підрозділи Національної поліції України загалом, і Департаменту стратегічних розслідувань, як її структурного підрозділу, зокрема, виконують надзвичайно важливі функції у механізмі держави в цілому. Показово, що забезпечуючи постійну дію закону, при виконанні своїх завдань вони орієнтуються на ті ж закони і підзаконні акти, реалізують свої повноваження переважно в правових формах. Проте, розглядається усе це у розрізі компетенцій діяльності НПУ.

Тому більш ніж актуальним є питання про сутність і специфіку правової основи діяльності органів Національної поліції, її організації. Правові основи діяльності НПУ змістовно зумовлені їх місцем у механізмі держави і суспільства. Зазначимо, що НПУ – це органи виконавчої влади, що мають складну структурну організацію. Нерідко навіть у зв'язку з цим, до самих підрозділів НПУ застосовується термін «органи правоохоронного блоку», а до їх частин – «кримінальний блок», «поліція громадської безпеки» тощо.

Кожен «блок» реалізує встановлений і специфічний обсяг правоохоронних завдань і функцій: охорону громадського порядку, прав і свобод громадян, боротьбу з правопорушеннями і злочинністю у всіх їх видах; оперативно-розшукову і кримінальну процесуальну діяльність; забезпечення безпеки дорожнього руху та ін.

Сфери діяльності НПУ настільки великі й різноманітні, що об'єктивно досить часто з'являється потреба у формуванні, вдосконаленні, реконструкції цих органів, особливо їх спеціалізованих підрозділів, що здійснюють діяльність по боротьбі, наприклад, із загальнокримінальною чи економічною організованою злочинністю, корупцією, радикалізмом, екстремізмом, тероризмом, іншими актуальними правоохоронним напрямками. Тут слід вести мову про безперервну еволюцію організації та діяльності НПУ. І це також потрібно врахувати при аналізі правових основ у зазначеній галузі.

У юридичній доктрині використовується чимало синонімів поняття «правова основа»: «нормативно-правові основи», «правові засади», «юридична регламентація», «правове регулювання», тощо. Наведене свідчить про відсутність єдності поглядів науковців на таку категорію як «правова основа» і «нормативно-правове забезпечення».

У інституціональних документах, що стосуються діяльності правоохоронних органів, правовою основою, здебільшого, називається стала сукупність певних нормативних актів: Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Верховної Ради України, акти Кабінету Міністрів України та ін. Зрештою, під правовими основами діяльності підрозділів стратегічних розслідувань ДСР Національної поліції України розуміємо сукупність правових норм, що закріплюються у національних та міжнародних нормативно-правових актах і регулюють суспільні відносини, що виникають в процесі її діяльності із надання поліцейських послуг в сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, надання послуг з допомоги особам, які її потребують, а також у сферах публічного адміністрування та взаємодії із іншими органами державної влади, місцевого самоврядування та громадськістю.

Термін «правова основа» свій зміст набуває не від поняття «нормативно-правовий акт», а від «норма права», яка в таких актах закріплюється. Саме норма права, як санкціоноване державою, формалізоване, загальнообов'язкове правило поведінки, є основою нормативних актів різного рівня. Важливим є також те, що вказане правило поведінки не є наслідком суспільного договору або нормою соціальною, воно є визнаним державою і охороняється його примусовою силою. Зазначимо, що право не зводиться до норм. Окрім норм, воно містить природне право і суб'єктивні права. Призначення норм полягає у тому, щоб соціально-правові претензії в сфері безпеки трансформувати у суб'єктивні права – юридичну форму можливих духовних і матеріальних благ. Тобто, право охоплює сферу не лише належного (нормативні та індивідуальні приписи і рішення), а й суцього (реальне використання юридичних можливостей, реальне використання обов'язків).

Основу нормативно-правового забезпечення складають формування та підтримка його нормативно-правової бази як юридичного засобу досягнення реальної упорядкованості системи протидії злочинності.

Нормативна база являє собою організаційно-функціональний образ системи протидії злочинності, виражений юридичною мовою і який відповідає її цільовому призначенню. При цьому правові норми забезпечують моделювання як самої системи протидії, так і її підсистем, нормування та формалізацію їх функціональних, організаційних та інформаційних структур, а також самі виконують інформаційну

функцію.

Наразі, згідно із Законом України «Про Національну поліцію» та Положенням про ДСР НП України визначено, що правову основу їх діяльності складають норми права, закріплені в Конституції України, міжнародних договорах України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, законах України, актах Президента України та постановах Верховної Ради України, актах Кабінету Міністрів України (постановах та розпорядженнях), а також виданих відповідно до них актах Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України та цьому Положенні.

Враховуючи викладене, у цих методичних рекомендаціях будуть розглянуті вказані нормативно-правові акти за їх юридичною силою та ступенем впливу на відповідні суспільні відносини.

1. КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Конституція України є законом прямої дії, що застосовується на всій території України та має найвищу юридичну силу. Інші закони і відомчі акти мають відповідати нормам Конституції, а в разі, якщо вони їй суперечать, є не дійсними. Пряма дія конституційних норм має безпосереднє відношення до здійснення діяльності підрозділів стратегічних розслідувань. Конституційні положення є основними у системі правового регулювання будь якої сфери суспільних відносин.

У ст. 1 Конституції України проголошується, що Україна є незалежна, суверенна, демократична, соціальна і правова держава. Саме в такій державі права і свободи людини і громадянина мають бути пріоритетними і всебічно захищеними. Розділ 2 Конституції проголошує основні права і свободи людини і громадянина, які визначають основу правового статусу громадянина України. Конституція надає особам право на власність, право в'їзду і виїзду з України, таємницю листування, телефонних розмов, поштової, телеграфної та іншої кореспонденції, недоторканність житла, особистості, права пересування і вибору місця проживання та інші права і свободи.

Згідно зі ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Саме на запобігання та припинення протиправних посягань на основні невід'ємні права і свободи людини спрямована оперативно-розшукова діяльність, що і є свого роду гарантією з боку держави щодо їх непорушності.

Обмеження таких прав можливе тільки на підставі судового рішення. Саме про таке можливе обмеження прав громадянина говориться у законодавстві про оперативно-розшукову діяльність. Права і свободи людини і громадянина можуть бути обмежені відповідно до закону тільки в тій мірі, в якій це необхідно для захисту основ конституційного ладу, державного устрою, моралі, здоров'я, прав і законних інтересів інших осіб, забезпечення оборони і безпеки держави. Водночас, кожному громадянину, права і свободи якого обмежуються на підставі закону, Конституція гарантує судовий захист і не допускає фізичного і морального приниження честі, гідності та недоторканність особи.

Для правового регулювання діяльності підрозділів стратегічних розслідувань особливе значення мають ті конституційні положення, якими вирішуються питання загальної структури відповідних органів,

основи їх взаємовідносин, порядок їх утворення, а також поставлені основні завдання, які вони мають виконувати. В цих розділах Конституції сформульовані принципи побудови правоохоронних органів і відправлення правосуддя в державі. Так, Конституція України встановлює, що численність і структура військових та воєнізованих формувань (якими є і підрозділи Міністерства внутрішніх справ, Служби національної безпеки України, Прикордонні війська та інші), та їх функції визначаються тільки Верховною Радою України через прийняття законів.

Приписи Конституції України – юридична база для розробки і прийняття всіх інших законодавчих актів, в т.ч. актів з питань організації і діяльності судових і правоохоронних органів та їх компетенції в сфері оперативно-розшукової діяльності. Конституція України закріпила положення про розподіл державної влади в Україні на законодавчу, виконавчу і судову.

Професійна діяльність підрозділів стратегічних розслідувань, зміст якої становить передусім оперативно-розшукова діяльність, визначається, з одного боку, доцільністю та ефективністю заходів, що проводяться, а з іншого – правомірністю. Тобто, за будь-яких обставин ця діяльність має ґрунтуватись на нормах закону та підзаконних нормативних актах, і не може бути виправдана жодною оперативною, організаційною чи іншою доцільністю з точки зору суб'єктів її застосування.

Відтак, є неприпустимим у діяльності підрозділів Національної поліції України загалом, та стратегічних розслідувань зокрема, будь-яке неправомірне, недосконале застосування сил та засобів, внаслідок чого можливе спричинення шкоди державним та особистим інтересам громадян, що охороняються **Конституцією України** (ст. ст. 3, 8, 21-24, 28-32, 55).

Так, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3); в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується (ст. 8); усі люди є вільні і рівні у своїй гідності і правах. Права і свободи людини є невідчужуваними і непорушними (ст. 21); вони не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані (ст. 22); кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей (ст. 23); громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (ст. 24); кожен має право на повагу до його гідності; ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню (ст. 28); кожна лю-

дина має право на свободу та особисту недоторканність; ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом (ст. 29); кожному гарантується недоторканність житла; не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду; у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку (ст. 30); кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції; винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочині чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо (ст. 31); ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України; не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (ст. 32).

Окремі обмеження цих прав і свобод (наприклад, зняття інформації з каналів зв'язку, негласне проникнення у житлові приміщення тощо) мають винятковий і тимчасовий характер і можуть застосовуватись лише з санкції суду щодо особи, в діях якої є наявні ознаки тяжкого або особливо тяжкого злочину, та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, забезпечення безпеки держави.

Згідно з положеннями ст.ст. 55-56 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Відповідно, у разі порушення прав і свобод людини, а також коли причетність до правопорушення особи, стосовно якої здійснювалась оперативно-розшукова діяльність, не підтвердилася, правоохоронні органи зобов'язані поновити порушені права та відшкодувати спричинену матеріальну та моральну шкоду.

Гарантією дотримання прав і свобод громадян під час здійснення оперативно-розшукової діяльності є прокурорський нагляд за їх здійсненням. Так, відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 121 Конституції України на

прокуратуру покладається функція нагляду за дотриманням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство.

Значними повноваженнями щодо забезпечення та захисту прав людини наділені суди загальної юрисдикції. Зокрема, **статтею 124 Конституції України** встановлено, що правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Водночас, суди не лише забезпечують право людини на судовий захист, але й вирішують питання про застосування оперативно-технічних заходів у межах оперативно-розшукової діяльності (*ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»*), заходів забезпечення кримінального провадження (*ст. 131 КПК України*) та проведення відповідних негласних слідчих (розшукових) дій (*ст. 246 КПК України*).

Положення Конституції України є нормами прямої дії і чітко регламентують окремі положення діяльності підрозділів стратегічних розслідувань НП України. Саме права та свободи людини і громадянина передусім є предметом цієї регламентації.

2. НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Розвиваючи ідеї Основного закону, галузеве законодавство містить низку положень, які безпосередньо або опосередковано регулюють відносини у сфері оперативно-розшукової діяльності та складають наступний рівень нормативно-правової регламентації.

До цього рівня відносимо, в першу чергу, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» як основний нормативно-правовий акт, що регулює оперативно-розшукові правовідносини.

Він містить норми, якими регламентовано, відповідно, поняття, завдання, правову основу, принципи ОРД, підрозділи, які її здійснюють та їх права та обов'язки (абз. другий част. 1 ст. 5 – *серед таких підрозділів визначено підрозділи Національної поліції – зокрема, кримінальної поліції, до складу якої входять і підрозділи Департаменту стратегічних розслідувань*), міжнародне співробітництво у сфері ОРД (ст. 5-1), підстави для проведення ОРД (ст. 6), права та обов'язки суб'єктів ОРД (ст. ст. 7, 8), гарантії законності під час здійснення ОРД (ст. 9), строки ведення ОРС та їх закриття (ст. ст. 9-1, 9-2), використання матеріалів ОРД (ст. 10), сприяння здійсненню ОРД (ст. 11), соціальний і правовий захист працівників оперативних підрозділів (ст. 12), соціальний і правовий захист особи, яка залучається до виконання завдань ОРД (ст. 13), та

нагляд за додержанням законів під час її проведення (ст. 14).

До цього ж рівня можна віднести Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси, Податковий та Митний кодекси України, Закони України «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб».

Так, **законом України «Про Національну поліцію»** визначено, що поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, який застосовується з урахуванням практики ЄСПЛ (ст. 6 Закону); під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації. Обмеження прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції (ч.1-2 ст. 7 Закону); поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України (ч. 1 ст. 8 Закону).

Окрім того, у Законі визначено, що, відповідно до покладених на поліцію завдань: здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень (п. 1 ч. 1 ст. 23); виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення (п. 2 ч. 1 ст. 23); вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення (п. 3 ч. 1 ст. 23); вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення (п. 4 ч. 1 ст. 23); забезпечує безпеку взятих під захист осіб на підставах та в порядку, визначених законом (п. 16 ч. 1 ст. 23); здійснює оперативно-розшукову діяльність відповідно до закону (п. 26 ч. 1 ст. 23).

У межах реалізації вказаних завдань поліція, окрім повноважень, визначених вказаними Законами, може застосовувати технічні прилади і технічні засоби, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису (п. 9 ч. 1 ст. 31, ст. 40) та спеціальні засоби, зокрема спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби, пристрої світлозвукової дії, малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень (п. 2 ч. 1 ст. 42); (п. 6 ч. 4 ст. 42).

Вид та інтенсивність застосування відповідного заходу примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка його вчинила (ч. 3 ст. 43). Законом також визначено загальні правила застосування спеціальних засобів для забезпечення публічної безпеки і порядку (ст. 45).

Науково-технічні методи і засоби, внаслідок застосування яких під час досудового розслідування та в суді можуть з'явитись матеріально зафіксовані джерела доказів або додатки до них, відображені у окреслених нами відповідних статтях КПК України.

Механізм гарантування прав і свобод людини, закріплених нормами міжнародного законодавства та Конституцією України, детально регламентовано **Кримінальним процесуальним кодексом України**. Так, у **ст. 7** визначено загальні засади кримінального провадження, зміст яких розкрито у наступних статтях **Кодексу**. Зокрема, згідно з положеннями **ст. 12**, кожному гарантується ***право на свободу та особисту недоторканість***. Під час кримінального провадження ніхто не може триматися під вартою, бути затриманим або обмеженим у здійсненні права на вільне пересування в інший спосіб через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення інакше як на підставах та в порядку, передбачених **КПК**. Водночас, затримання особи, взяття її під варту або обмеження у праві на вільне пересування в інший спосіб, здійснене за відсутності підстав або з порушенням порядку, передбаченого **КПК**, тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Статтею 13 КПК гарантовано ***недоторканість житла чи іншого володіння особи***, зокрема шляхом проникнення, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим судовим рішенням, крім випадків, передбачених **КПК** України. Окрім того, під час кримінального провадження кожному гарантується ***право на таємницю спілкування*** у формі листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, інших форм спілкування (**ст. 14**). Окремо зазначено, що втручання у таємницю спілкування можливе *лише на підставі судового рішення* у випадках, передбачених **КПК**, *із метою виявлення та запобігання тяжкому чи особливо тяжкому злочину*, встановлення його обставин, особи, яка вчинила злочин, *якщо в інший спосіб неможливо досягти цієї мети*. Інформація, отримана внаслідок такого втручання, не може бути використана інакше як для вирішення завдань кримінального провадження.

Зокрема, згідно з **ч. 3 ст. 258 Глави 21 «Втручання у приватне спілкування»**, ніхто не може зазнавати втручання у приватне спілкування без ухвали слідчого судді. У розумінні законодавця ***спілкуванням*** є передання інформації у будь-якій формі від однієї особи до іншої безпосе-

редньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу. *Спілкування є приватним*, якщо інформація передається та зберігається за таких фізичних чи юридичних умов, коли учасники спілкування можуть розраховувати на захист інформації від втручання інших осіб (**ч. 3 ст. 258**).

Втручанням у приватне спілкування є доступ до змісту спілкування за умов, якщо учасники спілкування мають достатні підстави вважати, що спілкування є приватним. Різновидами втручання в приватне спілкування визначено такі види негласних слідчих (розшукових) дій:

- 1) аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260);
- 2) арешт, огляд і виїмка кореспонденції (ст. 261-262);
- 3) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263);
- 4) зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264).

Невтручання у приватне (особисте і сімейне) життя гарантується положеннями **ст. 15 КПК**, згідно з якою встановлено обмеження на збирання, зберігання, використання та поширення інформації про приватне життя особи без її згоди, крім випадків, передбачених КПК, а отримана таким шляхом інформація не може бути використана інакше як для виконання завдань кримінального провадження.

Статтею 16 КПК закріплено гарантію *недоторканості права власності*, позбавлення або обмеження якого під час кримінального провадження здійснюється лише на підставі вмотивованого судового рішення, ухваленого в порядку, передбаченому КПК, у т.ч. допускається тимчасове вилучення майна без судового рішення.

Право слідчого використовувати засоби спеціальної техніки у кримінальному провадженні, у загальному вигляді, передбачено *Главою 5 «Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення»*, а також окремими статтями, що безпосередньо регламентують порядок проведення слідчих (розшукових) дій, у т.ч. негласних.

До технічних засобів фіксування кримінального провадження відносяться фотозйомка, аудіо-, відеозапис, результати застосування яких долучаються до протоколу відповідної процесуальної дії у вигляді *додатків (пп. 3-4 ч. 2 ст. 105)* або також можуть визнаватись процесуальними джерелами доказів у вигляді *речових доказів (ч. 2 ст. 84; ч. 1 ст. 98)* чи *документів (ч. 2 ст. 99)*. *Документом* є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставини, що встановлюються під час кримінального провадження (**ч. 1 ст. 99**). Від-

повідно матеріали, в яких зафіксовані фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп осіб, зібрані оперативними підрозділами з дотриманням вимог **ст. 99 КПК** та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», є документами та можуть використовуватися у кримінальному провадженні як докази.

Аналогічно, *протоколи* щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, аудіо- або відеозаписи, фотознімки, інші результати, здобуті за допомогою застосування технічних засобів, вилучені під час їх проведення речі і документи або їх копії можуть використовуватися у доказуванні на тих самих підставах, що і результати проведення інших слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування (**ч. 1 ст. 256 КПК**).

Поряд із вирішенням питання про допустимість використання технічних засобів, законодавцем у КПК запроваджено окремі статті, присвячені використанню у кримінальному провадженні відповідних різновидів технічних засобів. Зокрема, аудіо-, відеозапис застосовують переважно у двох формах.

По-перше, як додаткові засоби фіксації інформації в процесі проведення слідчих (розшукових) дій *(а) допит, у тому числі одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб (у т.ч. у режимі відеоконференції) (ст.ст. 224-226, 232); б) пред'явлення для впізнання: особи (у т.ч. у режимі відеоконференції) (ст.ст. 228, 232), речей (ст. 229), трупа (ст. 230); в) обшук (ст.ст. 233-236); г) огляд: місцевості, приміщень, речей та документів (ст. 237), трупа (ст. 238), огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією (ст. 239); д) слідчий експеримент (ст. 240); є) освідчування особи (ст. 241), у т.ч. негласних, а також аналогічних за сутністю ОРЗ (ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», п. 6 ч. 2 ст. 7 Закону України «Про контррозвідальну діяльність»).*

Під час проведення зазначених оперативно-розшукових заходів, слідчих (розшукових) дій, у т.ч. негласних, та розгляду провадження у суді використовують засоби аудіовізуальної фіксації інформації, що суттєво доповнюють протокол слідчої (розшукової) дії й дозволяють більш повно та наочно зафіксувати картину місця події, а також перебіг і результати проведення окремих ОРЗ, слідчих (розшукових) дій, у т.ч. негласних, та судового процесу.

По-друге, технічні засоби використовують для виявлення, закріплення та вилучення слідів і предметів, що можуть бути речовими доказами у кримінальному провадженні. Йдеться про різні прилади та пристрої, визначені у науковій літературі як техніко-криміналістичні. Потреба застосування зазначених технічних засобів виникає у разі виявлення предметів, що були знаряддями злочину або зберегли на собі сліди

злочину чи стали об'єктами злочинних дій, а також інших предметів та документів, що можуть слугувати засобами для виявлення злочину і встановлення фактичних обставин справи.

Висновок щодо правомірності використання інших технічних засобів робить слідчий на підставі загальних засад кримінального провадження. При цьому існує єдине правило: будь-яке застосування допоміжних технічних засобів у процесі проведення слідчих (розшукових) дій обов'язково має відобразитися у протоколі відповідної слідчої (розшукової) дії.

Відповідно до змісту КПК, питання щодо використання технічних засобів покладено на розсуд слідчого. Але невикористання у певних ситуаціях тих чи інших технічних засобів може призвести до небажаних наслідків.

Негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені **главою 21 КПК**, проводяться у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Вони проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів. Негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені **ст.ст. 260, 263, 264, 268, 269, 270** проводяться із використанням технічних засобів.

Інші негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені **ст.ст. 262, 267, 271, 272, 274** можуть проводитись із використанням окремих технічних засобів та разом із носіями інформації бути предметом дослідження спеціалістів або експертів (**ст. 266**).

Окреслені положення законів суттєво розширили можливості працівників інших оперативних підрозділів, зокрема Служби безпеки України, щодо використання засобів спеціальної техніки у протидії злочинності. Так, у **ст. 15 Закону України «Про організаційно правові основи боротьби з організованою злочинністю»** спеціальним підрозділам Служби безпеки України надається право використовувати спеціальні технічні засоби у випадках та порядку, передбачених **Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність»** та **Кримінальним процесуальним кодексом України**. Відповідно фактичні дані, отримані із застосуванням технічних засобів, можуть бути використані як докази у кримінальному судочинстві.

У **Законах України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»** та **«Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»** правоохоронним органам і їх оперативним підрозділам у тому числі надається право при реалізації заходів забезпечення безпеки використовувати:

- засоби контролю й прослуховування телефонних та інших переговорів, звукозапису, візуального спостереження (**ст. 7; ст. 8 відповідно**);

- спецзасоби індивідуального захисту (ст. 7; ст. 7), спеціальні засоби активної оборони (ст. 3 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»).

Крім того, цей рівень включає в себе й ті Закони України, що прямо не регламентують ОРД, однак своїми приписами або визначають межі завдань, цілей чи безпосередньо об'єктів цієї діяльності, або впливають на специфічні відносини, які виникають, розвиваються та припиняються під час здійснення ОРД уповноваженими суб'єктами.

Такими законами, наприклад, є Закон України «Про державну таємницю», Закон України «Про інформацію», Закон України «Про статус суддів», Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», Закон України «Про запобігання корупції», Закон України «Про розвідувальні органи України», Закон України «Про контррозвідувальну діяльність», Закон України «Про Службу зовнішньої розвідки України», Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» та інші.

3. ОКРЕМІ ВІДОМЧІ ТА МІЖВІДОМЧІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

До цього рівня відносяться Укази Президента України, наприклад, щодо питань окремих пріоритетних напрямів та завдань боротьби зі злочинністю, організаційно-функціональних аспектів діяльності правоохоронних органів тощо та постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України про затвердження положень про нормативно-правове регулювання діяльності окремих функціональних структур, що діють у сфері боротьби зі злочинністю, численні нормативно-правові акти відомчого та міжвідомчого характеру на рівні наказів (спільних наказів), доручень, вказівок, інструкцій, різноманітних приписів тощо.

Зокрема, до таких можна віднести:

Інструкцію з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні;

Інструкцію про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів;

Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні тощо.

Через специфічність ОРД, значна кількість відомчих нормативно-правових актів здебільшого містять відомості, що становлять державну таємницю, та, відповідно, мають гриф обмеження доступу.

Визначальним документом у діяльності ДСР НП України є **Стратегія боротьби з організованою злочинністю**, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1126-р, якою визначено напрями розвитку системи боротьби з організованою злочинністю та механізми реалізації державної політики у відповідній сфері в сучасних умовах.

Метою Стратегії визначено:

формування державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю шляхом запровадження міжнародних стандартів;

побудова ефективної системи боротьби з організованою злочинністю, що складається з підсистем правового, інституційного, наукового, інформаційно-аналітичного, фінансового та матеріально-технічного забезпечення, координації та взаємодії, контролю, а також міжнародного співробітництва.

Для підвищення ефективності боротьби з організованою злочинністю Стратегією визначено та вона базується та таких керівних принципах:

1) удосконалення нормативно-правового забезпечення, зокрема нормативне регулювання державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, з урахуванням практики країн - членів ЄС;

2) визначення оптимальної системи державних органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, забезпечення координації та взаємодії між ними та іншими державними органами щодо своєчасного виявлення, запобігання та припинення діяльності організованих злочинних угруповань, осіб, причетних до такої діяльності, і притягнення їх до відповідальності;

3) посилення можливостей щодо збирання оперативних даних та приведення інформаційного забезпечення державних органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, у відповідність із міжнародними стандартами та забезпечення інтеграції вітчизняних інформаційних систем, зокрема з відповідними інформаційними системами країн - членів ЄС;

4) забезпечення ефективної взаємодії державних органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, як на національному, так і на міжнародному рівні, зокрема із структурами країн - членів ЄС, міжнародними організаціями відповідної спрямованості;

5) зосередження уваги на виявленні, ліквідації кримінальних мереж, відстеженні грошових потоків і поверненні активів, одержаних від корупційних та інших злочинів;

б) запровадження новітніх підходів і стандартів до професійної освіти та підготовки співробітників (працівників) державних органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю;

7) забезпечення участі в боротьбі з організованою злочинністю інших державних органів, інститутів громадянського суспільства, громадян, підвищення рівня поінформованості громадськості про небезпеку організованої злочинності.

Основними напрямками реалізації Стратегії визначено:

1) удосконалення нормативно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю;

2) формування ефективної системи інституційного забезпечення боротьби з організованою злочинністю;

3) запровадження механізмів координації та взаємодії у сфері боротьби з організованою злочинністю;

4) запобігання організованій злочинності та боротьба із злочинними організаціями у сферах з високим ризиком її прояву;

5) інформаційно-аналітичне, наукове та кадрове забезпечення державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю;

б) залучення громадськості до активної участі в боротьбі з організованою злочинністю;

7) міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю.

Важливим напрямком реалізації Стратегії, у контексті змісту цих методичних рекомендацій, є Удосконалення нормативно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю здійснюється шляхом:

1) внесення змін до Закону України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” з урахуванням практики його застосування та необхідності подальшого вдосконалення, зокрема щодо оптимізації системи спеціально утворених державних органів для боротьби з організованою злочинністю, порядку взаємодії та координації державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, інформаційно-аналітичного забезпечення, форм і методів боротьби з організованими злочинними угрупованнями;

2) нормативно-правового врегулювання питань щодо:

- визначення державного органу, відповідального за підготовку щорічної оцінки стану реалізації державної політики у сфері боротьби з

організованою злочинністю та спеціальних звітів про стан організованої злочинності в Україні, основні напрями та результати боротьби з організованою злочинністю. Зазначений державний орган діятиме до утворення (визначення) координаційного органу (Національного координатора);

- впровадження систем проведення аналізу ризиків і кримінального аналізу в боротьбі з організованою злочинністю;

- забезпечення діяльності штатних негласних працівників, їх легендування та оперативного прикриття під час здійснення оперативно-розшукової діяльності та участі в кримінальних провадженнях;

- запровадження з урахуванням практики країн - членів ЄС програм захисту осіб (зокрема членів їх сімей і близьких родичів), які надають допомогу, сприяють оперативно-розшуковій діяльності та беруть участь у кримінальному провадженні щодо організованої злочинності;

- проведення аналізу щодо рівня відповідності відповідальності, встановленої кримінальним законом, суспільно небезпечному діянню, вчиненому організованою групою чи злочинною організацією, та в разі потреби підготовка пропозицій щодо посилення кримінальної відповідальності;

- запровадження механізму заохочення громадян, які сприяють боротьбі з організованою злочинністю.

З огляду на міжнародний, транснаціональний характер організованої злочинності, Стратегією також визначено, що міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю має здійснюватися шляхом:

- забезпечення дієвого співробітництва з Міжнародною організацією кримінальної поліції - Інтерполом, Європейським поліцейським офісом та іншими міжнародними партнерами на двосторонній та багатосторонній основі відповідно до національного законодавства і міжнародних договорів;

- підвищення ефективності співпраці з правоохоронними структурами іноземних держав, що здійснюється в такий спосіб:

- розвиток і перегляд договірно-правової бази, що регламентує міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю;

- обмін відомостями про організовані злочинні угруповання та осіб, що беруть участь в їх діяльності;

- організація та здійснення спільних оперативних заходів і трансграничних операцій щодо припинення організованої злочинної діяльності та запобігання їй;

- розширення обміну досвідом, стажування та спільне навчання

фахівців спеціальних підрозділів із боротьби з організованою злочинністю, зокрема за напрямками, визначеними в статтях 27 і 29 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності;

- ініціювання запровадження проектів міжнародної технічної допомоги, спрямованих на посилення можливостей органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, щодо постачання сучасної спеціальної техніки, озброєння, інших засобів боротьби з організованою злочинністю;

- сприяння налагодженню багатосторонніх відносин із закладами освіти та науковими установами іноземних держав, які спеціалізуються на підготовці відповідних фахівців та проведенні кримінологічних досліджень.

Основним відомчим нормативно-правовим актом, яким керується у своїй діяльності Департамент стратегічних розслідувань та його територіальні підрозділи, є **Положення про ДСР**, затверджене наказом Національної поліції України від 23.10.2019 року №1077. Згідно з пунктом першим розділу 1 цього Положення – Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України, який бере участь у реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю та *згідно із законодавством України здійснює оперативно-розшукову діяльність*.

Відомості про безпосередні функції і завдання органів та підрозділів поліції, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, а також відомості, що розкривають структуру та штатну чисельність підрозділів кримінальної поліції із функціями оперативної служби, підрозділів стратегічних розслідувань, відповідно до підпункту 9 пункту 1 та підпункту 4 пункту 9 Переліку відомостей, що становлять службову інформацію в системі Національної поліції України, затвердженого наказом НП України від 12.10.2018 року № 945, віднесено до службової інформації.

Службова інформація, в силу вимог частини 1 статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», є інформацією з обмеженим доступом. Водночас, відповідно до частини 7 статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», обмеженню доступу підлягає інформація, а не документ. Якщо документ містить інформацію з обмеженим доступом, до ознайомлення надається інформація, доступ до якої не обмежений. Тому у наступній частині цих методичних рекомендацій буде викладено інформацію з Положення, за винятком інформації про безпосередні функції і завдання Департаменту.

Згідно з розд. 2 Положення, до завдань підрозділів ДСР відноситься реалізація повноважень Національної поліції України в частині боротьби з організованою злочинністю, злочинністю в органах державної влади та місцевого самоврядування, протидії корупції, захисту прав і свобод людини і громадянина та об'єктів права власності від протиправних посягань, а саме:

1) виявлення, припинення і попередження незаконної діяльності суспільно небезпечних організованих груп (далі - ОГ) і злочинних організацій (далі - ЗО), у тому числі в органах державної влади та місцевого самоврядування, які впливають на криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах;

2) здійснення заходів, спрямованих на координацію діяльності органів (підрозділів) поліції у сфері боротьби з тероризмом відповідно до компетенції, визначеної законодавством України;

3) протидія корупції серед посадових осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», вжиття заходів з метою виявлення корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією, та їх припинення відповідно до законодавства України;

4) здійснення оперативно-розшукової діяльності, спрямованої на здобуття інформації про криміногенні процеси в злочинному середовищі, пов'язані з протиправною діяльністю окремих осіб та злочинних угруповань, схеми легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом;

5) організація та здійснення відповідно до законодавства України заходів захисту працівників ДСР, інших органів та підрозділів Національної поліції України, забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб.

Відповідно до покладених на підрозділ обов'язків, ДСР має право:

1) залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань вчених і фахівців, спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій (за погодженням з їх керівниками), представників інститутів громадянського суспільства;

2) скликати наради, утворювати консультативні, дорадчі та інші ради, комісії, колегії, робочі групи тощо для сприяння здійсненню покладених на нього завдань;

3) відповідно до компетенції в установленому порядку одержувати від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на нього функцій;

4) користуватися в установленому порядку інформаційними база-

ми даних Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України, інших державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами.

ДСР має права, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, законами України «Про Національну поліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про запобігання корупції» та іншими актами законодавства України.

Окрім того, працівники ДСР мають право:

1) здійснювати оперативно-розшукову діяльність, спрямовану на виявлення та припинення злочинів вчинених суспільнонебезпечними ОГ та ЗО, у тому числі в органах влади, управління та місцевого самоврядування, а також комплексне використання джерел оперативної інформації, можливостей оперативних підрозділів та застосування оперативно-технічних засобів під час провадження в оперативно-розшукових справах, а також контроль за використанням коштів, призначених для проведення цієї роботи;

2) здійснювати оперативно-технічні заходи за оперативно-розшуковими справами, що знаходяться в їх провадженні;

3) у встановленому порядку запитувати та отримувати від посадових осіб, органів державної влади документи, довідкові та інші матеріали (у письмовій або усній формі), необхідні для прийняття рішень з питань, віднесених до компетенції ДСР;

4) користуватися в установленому порядку інформаційними ресурсами Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України та інших державних органів з питань, що належать до компетенції ДСР;

5) створювати відповідно до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» професійні спілки з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів їх членів.

Здійснюючи оперативно-розшукову діяльність, оперативні підрозділи Національної поліції України керуються **відомчими нормативними актами**: рішеннями колегій, наказами, положеннями, інструкціями, що регулюють питання оперативно-розшукової діяльності. Вони містять тлумачення щодо застосування чинних правових норм, сформульованих вищими органами державної влади в законах, указах і постановах. Відомчі нормативні акти визначають методику і тактику проведення оперативно-розшукових заходів, негласних слідчих (розшукових) дій, перелік і порядок використання оперативних та оперативно-технічних за-

собів, режим секретності та інші положення, обов'язкові для оперативних підрозділів.

До вказаної групи нормативно-правових актів спеціальної дії відносяться також *міжвідомчі накази* МВС України та Національної поліції, видані спільно з іншими суб'єктами оперативно-розшукової діяльності, якими затверджуються відповідні Інструкції щодо організації негласної роботи та оперативно-розшукової діяльності, організації та правил проведення оперативно-технічних заходів та негласних слідчих (розшукових) дій, організаційно-тактичні питання міжвідомчої взаємодії.

Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні (далі – Інструкція) визначає загальні засади та єдині вимоги до організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій, у т.ч. із використанням спеціальних технічних засобів, слідчими органів досудового розслідування або за їх дорученням чи дорученням прокурора уповноваженими оперативними підрозділами, а також використання їх результатів у кримінальному провадженні.

Окрім того, Інструкцією визначено *підстави та порядок отримання дозволу на проведення НСРД; організацію проведення НСРД; особливості фіксації результатів НСРД та дослідження інформації; порядок засекречування та розсекречування матеріальних носіїв інформації щодо проведення НСРД; порядок знищення відомостей (матеріальних носіїв інформації щодо факту, методів та результатів), проведення НСРД; забезпечення права особи на інформацію щодо проведення стосовно неї НСРД.*

Інструкцією окреслено НСРД, що проводяться:

1) виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких та особливо тяжких злочинів, а також надано їх визначення, зокрема: *аудіо-, відеоконтроль особи; зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (контроль за телефонними розмовами; зняття інформації з каналів зв'язку); зняття інформації з електронних інформаційних систем без відома її власника, володільця або утримувача; обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; спостереження за особою в публічно доступних місцях; аудіо-, відеоконтроль місця; негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження; спостереження за річчю або місцем у публічно доступних місцях; контроль за вчиненням злочину;*

2) незалежно від тяжкості злочину: *зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем чи не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту; установлення місцезнаходжен-*

ня радіоелектронного засобу.

Наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні».

Вказаним наказом визначено перелік першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій при надходженні до органу, підрозділу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагування на них. Зокрема, серед таких: *установлення базових станцій операторів мобільного (рухомого) зв'язку, що обслуговують територію, на якій знаходиться місце вчинення злочину, та можливих напрямків руху особи, яка його вчинила, а також інших місць з урахуванням обставин кримінального правопорушення.*

Також, нормативним актом визначено *особливості організації взаємодії при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до органу досудового розслідування (у т.ч. із застосуванням спеціальних технічних засобів); порядок утворення СОГ для досудового розслідування кримінальних правопорушень, а також організація її роботи під час такого розслідування; виконання працівниками оперативного підрозділу органу, підрозділу поліції доручень слідчих про проведення слідчих (розшукових) дій, у т.ч. й негласних; особливості організації взаємодії при виконанні окремих слідчих (розшукових) дій та виконанні заходів забезпечення кримінального провадження; особливості організації взаємодії при розслідуванні різноманітних кримінальних правопорушень (проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості особи; пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів; у сфері господарської та службової діяльності; вчинених членами організованих груп чи злочинних організацій; за фактами повідомлення про загрозу безпеці людей, знищення чи пошкодження об'єктів власності, про незаконне поводження зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами; кіберзлочинів, тощо.*

Водночас, важливу підгрупу таких документів складають окремі *Рішення Конституційного Суду України та вказівки Вищого спеціалізованого суду України щодо офіційного тлумачення відповідних положень практики застосування норм чинного законодавства у контексті використання засобів спеціальної техніки негласного отримання інформації.* Саме такі документи розглядаються у цій частині посібника.

Рішення Конституційного Суду України від 20 жовтня 2011 року №12-рп/2011 у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 62

Конституції України (справа №1-31/2011). У вказаному рішенні наявні положення, що мають вирішальне значення у ситуаціях застосування засобів спеціальної техніки суб'єктами та не суб'єктами ОРД.

Так, в аспекті конституційного подання щодо суб'єктів одержання доказів у кримінальному провадженні в результаті здійснення оперативно-розшукової діяльності положення першого речення частини третьої статті 62 Конституції України, відповідно до якого обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, на думку Суду слід розуміти так, що обвинувачення у вчиненні злочину не може ґрунтуватися на фактичних даних, одержаних в результаті оперативно-розшукової діяльності уповноваженою на те особою без дотримання конституційних положень або з порушенням порядку, встановленого законом, а також одержаних шляхом вчинення цілеспрямованих дій щодо їх збирання і фіксації із застосуванням заходів, передбачених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», особою, не уповноваженою на здійснення такої діяльності.

Судом зазначено, що фактичні дані про скоєння злочину чи підготовку до нього можуть бути одержані не тільки в результаті оперативно-розшукової діяльності уповноважених на це осіб, а й випадково зафіксовані фізичними особами, які здійснювали власні (приватні) фото-, кіно-, відео-, звукозаписи, або відеокамерами спостереження, розташованими як у приміщеннях, так і ззовні.

При оцінюванні на предмет допустимості як доказів у кримінальному провадженні фактичних даних, що містять інформацію про скоєння злочину чи підготовку до нього та подані в порядку, передбаченому КПК України, необхідно враховувати ініціативний або ситуативний (випадковий) характер дій фізичних або юридичних осіб, їх мету та цілеспрямованість при фіксуванні зазначених даних.

Конституційний Суд України вважає, що подані будь-якою фізичною або юридичною особою згідно з вимогами КПК України речі або документи (фактичні дані) не відповідають вимогам допустимості доказів, якщо вони одержані з порушенням прав і основоположних свобод людини, закріплених в Конституції України, зокрема внаслідок цілеспрямованих дій із застосуванням ОРЗ, передбачених Законом.

Рішення Конституційного Суду України від 20.01.2012 року №2-рп/2012 у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України (справа №1-9/2012), в аспекті окреслених питань:

- інформацією про особисте та сімейне життя особи є будь-які відомості та/або дані про відносини немайнового та майнового характеру,

обставини, події, стосунки тощо, пов'язані з особою та членами її сім'ї, за винятком передбаченої законами інформації, що стосується здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень. Така інформація про особу є конфіденційною;

- збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди державою, органами місцевого самоврядування, юридичними або фізичними особами є втручанням в її особисте та сімейне життя. Таке втручання допускається винятково у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.10.2012 року №223-1446/0/4-12 «Про деякі питання порядку здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України», у якому, зокрема, привертається увага судів до того, що доказами у кримінальному провадженні згідно зі ст. 84 КПК є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Зауважено, що застосоване законодавцем при наданні визначення поняття «докази» формулювання «фактичні дані, отримані у передбаченому КПК порядку» та положення ч. 3 ст. 17 КПК про те, що обвинувачення не можуть ґрунтуватися на доказах, отриманих незаконним шляхом, свідчать, що відомості, матеріали та інші фактичні дані, отримані органом досудового розслідування в непередбаченому процесуальним законом порядку чи з його порушенням, є очевидно недопустимими, а це відповідно до ч. 2 ст. 89 КПК тягне за собою неможливість дослідження такого доказу або припинення його дослідження в судовому засіданні, якщо таке дослідження було розпочате.

Зазначене правило застосовується і щодо доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини (ст. 87 КПК) за умови підтвердження сторонами кримінального провадження їх очевидної недопустимості. В іншому випадку суд вирішує питання допустимості доказів під час їх оцінки в нарадчій кімнаті під час ухвалення судового рішення.

Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 05.04.2013 року №223-558/0/4-13 «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та ін-

тересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження», де вказано на певну схожість між заходами забезпечення кримінального провадження та окремими різновидами негласних слідчих (розшукових) дій, а також подано кваліфіковані роз'яснення (тлумачення) таких норм з метою однакового їх застосування на практиці.

Так, у ст. 159 та п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК передбачено такий захід забезпечення кримінального провадження як тимчасовий доступ до документів, які знаходяться в операторів та провайдерів телекомунікацій та містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрути передавання, а ст.ст. 263 та 268 КПК передбачено такі НСРД, як зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу відповідно. Зазначені процесуальні дії запропоновано відмежовувати так:

1) дії, передбачені ст.ст. 263 та 268 КПК, є негласними слідчими (розшуковими) діями, дозвіл на проведення яких надає слідчий суддя суду апеляційної інстанції. Інформація щодо цих дій, згідно із Законом України «Про державну таємницю» та пп. 4.12.4 і 4.12.5 Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, містить відомості, що становлять державну таємницю. Водночас дії, передбачені ст. 159, п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК, є заходами забезпечення кримінального провадження, дозвіл на застосування яких надає слідчий суддя суду першої інстанції, при цьому відомості щодо таких дій не становлять державної таємниці;

2) тимчасовий доступ надається до документів, які містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрути передавання тощо і не дають можливості втрутитися у приватне спілкування, тобто отримати доступ до змісту інформації, що передається. А зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК) є різновидом втручання у приватне спілкування, оскільки здійснюється доступ до змісту повідомлень будь-якого виду та інформації, що передається особою під час зв'язку;

3) у ст.ст. 159, 162 КПК передбачено отримання слідчим (прокурором) інформації про зв'язок, що відбувся в минулому (постфактум), у тому числі про місцезнаходження радіоелектронного засобу у певний день та час, водночас визначена у ст. 268 КПК НСРД – установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу – передбачає локалізацію (моніторинг) місцезнаходження радіоелектронного засобу в режимі реального часу (тобто дає змогу отримати інформацію про те, де перебуває відповідний засіб на момент спостереження за ним, визначити маршрут

його перебування).

Відповідно до «Положення про Національну поліцію», одним з основних завдань Національної поліції є реалізація державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. провадить превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень. З метою реалізації означеного завдання НП України здійснює заходи спрямовані на:

- виявлення причин та умов, що сприяють учиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає в межах своєї компетенції заходів щодо їх усунення;
- виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;
- боротьбу з тероризмом, забезпечує ефективне використання сил і засобів під час проведення антитерористичних операцій.

Відповідно до положень про структурні Департаменти конкретизовані заходи, спрямовані на попередження, виявлення та припинення злочинів, що відносяться до їх компетенції, особливостей взаємодії зазначених органів у боротьбі з окремими найпоширенішими, тяжкими й особливо тяжкими видами злочинів.

З цього приводу видаються міжвідомчі інструкції. Наприклад, МВС і СБ України видали ряд спільних наказів щодо боротьби з наркоманією, тероризмом та ін.

У таких нормативних актах найчастіше передбачаються питання про взаємне оперативно-розшукове інформування суб'єктів ОРД; узгодження ними переліку та змісту оперативно-розшукової інформації, збирання, й використання якої може сприяти своєчасному й ефективному запобіганню, припиненню й розкриттю злочинів; спільному проведенню операцій із захоплення озброєних злочинців і т.д.

4. МІЖНАРОДНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Четвертий рівень складають міжнародно-правові угоди і договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та які, відповідно до ст. 9 Конституції України, є частиною національного законодавства України (наприклад, Європейська Конвенція про боротьбу з тероризмом, Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності тощо).

У цьому аспекті зазначимо, що проблема злочинності в даний час набуває зростаючого глобального характеру. Злочинність практично у всіх країнах світу перетворюється у серйозну перешкоду на шляху їх соціально-економічного, політичного і культурного розвитку, істотно знижуючи рівень життя населення, що викликає для світової спільноти необхідність спільного пошуку оптимальних форм співробітництва у вирішенні цієї проблеми. Правоохоронні органи зіткнулись з такими видами злочинів, як міжнародний тероризм, організована транснаціональна злочинність, торгівля людьми, кіберзлочинність, незаконна міграція, наркобізнес, торгівля зброєю та іншими, що становлять небезпеку не тільки для окремих держав, але й для всього людства, і потребують спільних зусиль і повсякденного співробітництва правоохоронних органів.

Співробітництво між державами у кримінальних провадженнях здійснюється задля досягнення цілей правосуддя. Воно може існувати як на стадії розслідування і розгляду кримінального провадження, так і після набрання законної сили рішенням (вироком) суду, і має багато аспектів.

Співробітництво держав, у тому числі й України, у галузі боротьби зі злочинністю розвивається на трьох рівнях: двосторонньому, регіональному й універсальному.

Двосторонній рівень співробітництва у боротьбі зі злочинністю сягає своїм корінням давнини. За сучасних умов воно не тільки не втратило свого значення – його роль невпинно зростає. Двосторонні угоди дозволяють більш повно врахувати характер відносин між двома державами, їхні інтереси за кожною конкретною проблемою. У зв'язку із цим найбільшого поширення набули двосторонні угоди з таких питань, як надання правової допомоги у кримінальних справах, видача злочинців, передача засуджених осіб для відбування покарання в країні, громадянами якої вони є тощо.

За даними Міністерства внутрішніх справ та Міністерства закордонних справ України у договірній практиці України на сьогодні налічується кілька десятків таких угод. Здебільшого це договори про правову допомогу в цивільних і кримінальних справах. У частині, що стосується кримінально-процесуальної сфери, ці угоди регулюють порядок взаємодії судово-слідчих органів двох країн у процесі здійснення кримінального переслідування осіб, що перебувають поза межами тієї держави, на території якої скоєно злочини. Міждержавні й міжурядові двосторонні угоди зазвичай супроводжуються міжвідомчими, у яких конкретизується співробітництво окремих відомств, наприклад Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України, Державної митної служби України, більш детально визначаються їхні завдання, порядок вирішен-

ня питань, що належать до їхньої компетенції.

Окрім двостороннього, Україна здійснює співробітництво й на регіональному рівні, що можна пояснити збігом інтересів і характером відносин країн певного регіону. Практика міжнародного співробітництва національних правоохоронних структур свідчить про те, що вагома робота в цьому напрямі проводиться з Радою Європи.

Про високий рівень такого співробітництва свідчать конвенції:

Європейська конвенція про видачу правопорушників від 1957 р. (підписана Україною 29 травня 1997 р., ратифікована 16 січня 1998 р.);

Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 1959 р. (підписана Україною 29 травня 1997 р., ратифікована 16 січня 1998 р.);

Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків від 1970 р. (підписана Україною 9 червня 2000 р., ратифікована 26 вересня 2002 р.);

Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах від 1972 р. (ратифікована Україною 28 вересня 1995 р.);

Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом від 1990 р. (підписана Україною 29 травня 1997 р., ратифікована 26 січня 1998 р.);

Конвенція про передачу засуджених осіб від 1983 р. (ратифікована Україною 28 вересня 1995 р.) тощо.

Активну зовнішню політику у сфері юстиції, свободи та безпеки Україна проводить з Європейським Союзом. Одним із позитивних результатів налагодження співробітництва України з ЄС у галузі протидії злочинності є підписання 4 грудня 2009 р. **Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом (Європол) про стратегічне співробітництво.**

Першочергово підписання цієї Угоди між Україною та Європол викликане необхідністю посилення міжнародної співпраці у сфері боротьби зі злочинністю. Так, метою Угоди є посилення співробітництва країн-членів Європейського Союзу з Україною через Європол у сфері запобігання, виявлення, припинення та розслідування найнебезпечніших транснаціональних злочинів, а саме:

незаконний обіг наркотиків;

злочини, пов'язані з ядерними та радіоактивними речовинами;

нелегальна контрабанда іммігрантів;

торгівля людьми;

злочини, пов'язані з автотранспортними засобами;

підробка грошових знаків та інших платіжних засобів;

нелегальна діяльність, пов'язана з відмиванням грошей.

Укладення Угоди між Україною та Європолем про стратегічне співробітництво не тільки сприяє діяльності України у сфері боротьби з організованою злочинністю на національному та міжнародному рівні, але й засвідчує прагнення нашої країни до поглиблення практичної взаємодії з європейськими правоохоронними інституціями.

Сьогодні, крім держав-членів Європейського Союзу, за двосторонніми стратегічними та оперативними угодами Європол співпрацює також із Канадою, США, Ісландією, Норвегією, Швейцарією, Туреччиною, Албанією, Боснією і Герцеговиною, Хорватією, Македонією, Молдовою й такими міжнародними організаціями, як Європейський банк розвитку та заощаджень, Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол), Всесвітня митна організація (WCO) та Європейський центр контролю за наркотиками і наркоманією (EMCDDA).

25 жовтня 2011 р. Європейський парламент прийняв **резолуцію щодо організованої злочинності в Європейському Союзі**, в якій окреслено головні стратегічні напрямки, на які мають спрямовуватися зусилля держав-членів і Співтовариства в цілому. Зокрема, наголошується на важливості удосконалення європейського законодавства, знищення вкоріненої на теренах ЄС організованої злочинності мафіозного типу, вдосконалення функціонування європейських структур, які є відповідальними за боротьбу з організованою злочинністю, і зміцнення відносин з іншими міжнародними інституціями, розробці заходів протидії в специфічних сферах діяльності організованої злочинності.

27 червня 2014 р. Підписано **Угоду про асоціацію між Україною і Європейським Союзом**, що стало поштовхом до результативного співробітництва в зазначеній сфері. У розділі III Угоди «Юстиція, свобода і безпека» особливе значення надається утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління, зокрема правоохоронних і судових органів.

Ст. 22 Угоди – «Боротьба зі злочинністю та корупцією» – націлена на посилення двостороннього, регіонального та міжнародного співробітництва з метою запобігання цим негативним явищам. Особлива увага приділяється вирішенню таких проблем, як незаконне переправлення через державний кордон нелегальних мігрантів, торгівля людьми і вогнепальною зброєю, незаконний обіг наркотиків, контрабанда товарів, економічні злочини, корупція у приватному і державному секторах, підробка документів, кіберзлочинність. Декларується, що Сторони віддані ефективному виконанню Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності та трьох протоколів до неї, інших відповідних міжнародних документів.

Відповідно до укладеної у 2014 р. **Угоди про асоціацію між**

Україною та Європейським Союзом, Україна взяла на себе зобов'язання співпрацювати з ЄС у сфері боротьби з відмиванням коштів, з тероризмом та фінансуванням тероризму, незаконним обігом наркотиків, з кримінальною та незаконно організованою чи іншою діяльністю — контрабандою, економічною злочинністю, корупцією, підробкою документів та кіберзлочинністю. Ці обов'язки визначає розділ III «Юстиція, свобода та безпека» Угоди про асоціацію.

П. 3 ст. 22 Угоди визначає, що «сторони посилюють двостороннє, регіональне та міжнародне співробітництво у цій сфері, зокрема, співробітництво із залученням Європолу». Згідно з п. 2 ст. 24 Угоди, сторони погодились розвивати подальше судове співробітництво між Україною та ЄС у цивільних справах на основі відповідних багатосторонніх правових документів, зокрема конвенцій Гаазької конференції з міжнародного приватного права у сферах міжнародного правового співробітництва, судового процесу, а також захисту дітей.

Європейський поліцейський офіс (Європол) – правоохоронна інституція Європейського Союзу, до сфери повноважень якої належать боротьба транснаціональною злочинністю, торгівлею людьми, нелегальною міграцією, тероризм, незаконною торгівлею автотранспортом, розповсюдженням порнографії, виготовленням фальшивих грошей та інших платіжних засобів, відмиванням грошей, кіберзлочинами. На сьогодні співробітництво з Європолом регулюється положеннями Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво, підписаної у 2016 році та ратифікованої Законом від 12.07.2017.

Згідно з Угодою співробітництво включає як обмін інформацією, так і обмін спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією щодо процедур кримінальних розслідувань, інформацією про методи запобігання злочинності, участь у навчальних заходах, а також надання консультацій та підтримки в окремих кримінальних розслідуваннях.

Національним контактним пунктом для України, який діє як центральний контактний пункт між іншими компетентними органами України та Європолом визначено відділ по взаємодії з Європолом Національної поліції України. У 2015 році ратифіковано Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом щодо встановлення захищеної лінії зв'язку. Завдяки встановленню захищеного каналу зв'язку SIENA інформаційний обмін між правоохоронними органами України та Європолом суттєво збільшився. Крім того, у 2017 році підписано Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом стосовно конфіденційності

та забезпечення збереження інформації.

Метою діяльності Європолу є підтримка і посилення діяльності компетентних органів держав-членів та їх взаємного співробітництва у сфері запобігання і протидії організованій злочинності, тероризму та інших найбільш небезпечних форм злочинності, які зачіпають дві або більше держав-членів. Зараз у штаті Європола працює більше 900 осіб, серед них 185 офіцерів зв'язку і приблизно 100 аналітиків. Ефективній роботі Європола сприяє створена цим агентством потужна інформаційна система, яка охоплює збирання, зберігання, обробку, аналіз інформації та відомостей, а також обмін даними з метою розслідування злочинів. Для цього існують робочі картотеки (ст. 14 Рішення Ради ЄС № 2009/371 про створення європейського поліцейського офісу), що містять докладні відомості про злочини, які належать до юрисдикції Європола, підозрюваних осіб, їх взаємодію в рамках злочинних спільнот, потенційних або реальних потерпілих.

Україна підписала **угоду про співпрацю з Європейською організацією з питань юстиції** 27 червня 2016 р. Угода була ратифікована Україною 8 лютого 2017 р. та набула чинності 2 вересня 2017 р. Метою угоди визначено посилення співробітництва між Україною та Євроюстом у боротьбі з тяжкими злочинами, зокрема організованою злочинністю та тероризмом. Компетентним органом в Україні для виконання угоди є Генеральна прокуратура України.

Угодою визначено, що Україна несе відповідальність згідно зі своїм національним законодавством за будь-яку шкоду, заподіяну особі в результаті юридичних чи фактичних помилок у даних, обмін якими був здійснений з Євроюстом. Угода про співробітництво передбачає можливість України відрядити до Євроюсту прокурора зі зв'язку, обсяг повноважень якого визначається Україною.

У Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності знайшли відображення концептуальні основи новітніх стратегій запобігання організованій злочинності. Перший напрямок охоплює стратегії з обмеження злочинної діяльності через скорочення наявних чи майбутніх можливостей для організованих злочинних груп діяти на законних ринках, використовуючи доходи від злочинів. їх практичне втілення здійснюється за допомогою законодавчих, адміністративних та інших заходів. Другий напрямок у межах стратегій запобігання злочинності передбачає необхідність знизити рівень уразливості законної економіки для того, щоб перешкодити можливому проникненню в неї організованих злочинних угруповань.

Організація Об'єднаних Націй через свої відповідні структури визначає єдину антизлочинну політику для всіх держав світу. На Конгре-

сах ООН із запобігання злочинності й кримінальної юстиції, які проводяться кожні п'ять років, розробляються загальносвітові стратегії протидії злочинності та її окремим видам.

У Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності термін «конфіскація» розкривається так: це остаточне позбавлення майна за постановою суду або іншого компетентного органу. А «майно» означає будь-які активи, матеріальні чи нематеріальні, рухомі чи нерухомі, виражені в речах чи в правах, а також юридичні документи або акти, які підтверджують право на такі активи чи інтерес до них.

Стаття 18 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності передбачає надання взаємної правової допомоги в розслідуванні, кримінальному переслідуванні та судовому розгляді, спрямованому на виявлення або відстеження доходів від злочинів, майна, засобів вчинення злочинів або інших предметів. Арешт і конфіскація майна членів організованих злочинних угруповань, а також корупціонерів, є стратегічним напрямом ЄС у боротьбі з організованою злочинністю.

Це знайшло відображення у «Внутрішній стратегії безпеки у дії», якою підтверджено необхідність перегляду існуючої нормативно-правової бази ЄС з конфіскації та повернення активів, щоб спрямувати зусилля на підірив економічної бази злочинців. Наголошується, що ЄС прийняло п'ять рамкових рішень, спрямованих на поліпшення процедури конфіскації та повернення активів (№ 2001/500/ЈНА, № 2003/577/ЈНА, № 2005/212/ЈНА, № 2006/783/ЈНА і № 2007/845/ЈНА).

Директива ЄС від 3 квітня 2014 р. № 2014/42/EU про арешт та конфіскацію предметів злочинної діяльності та доходів від неї передбачає застосування розширеної конфіскації, конфіскації без вироку суду (в рамках цивільного права), проведення конфіскації майна третіх сторін, а також замороження активів без постанови суду. З іншої сторони, серйозну увагу приділено гарантіям і механізмам захисту прав людини при застосуванні цього примусового заходу. Директива також містить положення щодо управління активами, які зобов'язують держави-члени управляти замороженими активами у належний спосіб, щоб вони не втратили своєї економічної цінності, перш ніж будуть конфісковані. Такі законодавчі зміни, на думку Європейської Комісії, підвищать здатність правоохоронних органів держав-членів ЄС заморожувати та конфісковувати злочинні активи, які були передані третім особам, або тоді, коли підозрювані особи зникли.

Міжнародне співробітництво у сфері протидії організованій злочинності здійснюється *на глобальному рівні* (у рамках ООН та її структур), *регіональному* (у рамках інститутів та органів ЄС) *та національному* (у межах компетентних органів окремої країни),

Підтримка транскордонного співробітництва і кооперації між різними правоохоронними органами для поліпшення розслідування організованої злочинної діяльності вважається однією з найбільш ефективних стратегій зменшення негативного впливу організованої злочинності. Українські правоохоронні органи повинні якнайшвидше почати використовувати ті можливості, які вже існують у законодавчій площині.

Вбачається надзвичайно важливою активна співпраця українських компетентних органів із Європолем, Євроюстом. Для проведення досудового розслідування злочинів, скоєних організованими злочинними угрупованнями, однією з найбільш ефективних форм правової допомоги є інститут спільних слідчих груп. З огляду на катастрофічну ситуацію із поверненням в Україну доходів і майна, одержаних внаслідок корупційних злочинів, злочинів, учинених в рамках організованої злочинної діяльності, прийняття нових прогресивних законів, які усувають «шпарини» у старому законодавстві та унеможливають різноманітні схеми виводу злочинного капіталу із країни, є тими реальними діями із відновлення справедливості у суспільстві та покарання винних осіб.

5. ГАРАНТІЇ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОРД ПІДРОЗДІЛАМИ СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Національне законодавство містить цілий комплекс положень, спрямованих на захист приватного життя та дотримання прав і свобод громадян у цій сфері.

Серед законодавчих положень, які забезпечують охорону таємниць особистого життя громадян та їх недоторканність, основне місце займають норми **Кримінального кодексу України**, що встановлюють кримінальну відповідальність за незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи, незаконне проведення в них огляду чи обшуку, а також інші дії, що порушують недоторканність житла громадян (**ст. 162**), порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер (**ст. 163**), незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконну зміну такої інформації (**ст. 182**), незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації (**ст. 359**), а також за протиправні дії, передбачені розділом XVI Кримінального кодексу України «Злочини у сфері використання ЕОМ (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку». Окрім гарантій матеріально-правового змісту, національне законодавст-

во містить також низку гарантій процедурного характеру, які забезпечують ефективний захист приватного життя від несанкціонованого втручання.

Відповідно до положень **ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»** такими гарантіями є:

1) заборона проведення оперативно-розшукових заходів поза межами провадження за оперативно-розшуковими справами.

Відповідно до **ч. 1, 3, 4 ст. 9 цього Закону**, у кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності заводиться оперативно-розшукова справа. Без заведення оперативно-розшукової справи проведення оперативно-розшукових заходів, крім випадків, передбачених Законом (при перевірці осіб у зв'язку з допуском їх до державної таємниці, а також до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках оперативно-розшукова справа не заводиться, при цьому така перевірка повинна тривати не більше двох місяців), забороняється.

Про заведення ОРС виноситься постанова, яка затверджується начальником або уповноваженим заступником начальника органу НП, органу СБУ, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України, розвідувального органу Міністерства оборони України, Служби зовнішньої розвідки України, оперативного підрозділу Державної фіскальної служби, органу або установи виконання покарань чи слідчого ізолятора. У постанові зазначаються місце та час її складання, посада особи, яка виносить постанову, її прізвище, підстава та мета заведення оперативно-розшукової справи.

Про заведення ОРС протягом доби письмово повідомляється прокурор.

На особу, яка підозрюється в підготовці до вчинення злочину, переховується від органів досудового розслідування, суду або ухиляється від відбування кримінального покарання, безвісти зникла, ведеться тільки одна оперативно-розшукова справа;

2) невідкладне поновлення порушених прав і відшкодування заподіяних матеріальних та моральних збитків у повному обсязі.

У випадках порушення прав і свобод людини або юридичних осіб в процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності, а також у разі, якщо причетність до правопорушення особи, щодо якої здійснювались оперативно-розшукові заходи, не підтвердилась, суб'єкти здійснення ОРД зобов'язані невідкладно поновити порушені права і відшкодувати заподіяні матеріальні та моральні збитки в повному обсязі;

3) винятковий та тимчасовий характер обмежень прав і свобод людини та юридичних осіб. Під час здійснення ОРД не допускається

порушення прав і свобод людини та юридичних осіб. Окремі обмеження цих прав і свобод мають винятковий і тимчасовий характер і можуть застосовуватись лише за рішенням слідчого судді з метою виявлення, попередження чи припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства.

Громадяни України та інші особи мають право у встановленому законом порядку одержати від органів, на які покладено здійснення оперативно-розшукової діяльності, письмове пояснення з приводу обмеження їх прав і свобод та оскаржити ці дії;

4) відповідність оперативно-розшукових заходів ступеню суспільної небезпеки злочинних посягань та загрозі інтересам суспільства і держави. При застосуванні оперативно-розшукових заходів працівники оперативних підрозділів зобов'язані враховувати їх відповідність ступеню суспільної небезпеки злочинних посягань та загрозі інтересам суспільства і держави. ОРЗ, пов'язані з тимчасовим обмеженням прав людини, проводяться з метою запобігання тяжким або особливо тяжким злочинам, їх виявлення та припинення, розшуку осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання або безвісти зникли, захисту життя, здоров'я, житла і майна працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, припинення розвідувально-підривної діяльності проти України.

Спостереження за особою, реччю або місцем, а також аудіо-, відеоконтроль місця може проводитися з метою встановлення даних про особу та про її зв'язки у разі, коли є факти, які підтверджують, що нею готується тяжкий або особливо тяжкий злочин, для отримання відомостей, які вказують на ознаки такого злочину, для забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб, а також з метою отримання розвідувальної інформації в інтересах безпеки суспільства і держави.

Для одержання інформації забороняється застосовувати технічні засоби, психотропні, хімічні та інші речовини, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу;

5) цільове використання результатів оперативно-розшукової діяльності. Забороняється передавати і розголошувати відомості про заходи безпеки та осіб, взятих під захист, або такі, що можуть зашкодити слідству чи інтересам людини, безпеці України. Забороняється оприлюднювати або надавати зібрані відомості, а також інформацію щодо проведення або не проведення стосовно певної особи оперативно-розшукової діяльності до прийняття рішення за результатами такої дія-

льності. Питання оприлюднення або надання такої інформації після прийняття рішення регулюється законодавством.

Одержані внаслідок ОРД відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини, якщо вони не містять інформації про вчинення заборонених законодавством дій, зберігання не підлягають і повинні бути знищені. Відомості, одержані внаслідок ОРД, щодо підготовки до терористичних актів чи їх вчинення окремими особами та групами зберігаються до 5 років.

Не підлягають передачі і розголошенню результати оперативно-розшукової діяльності, які, відповідно до законодавства України, становлять державну таємницю, а також відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини. За передачу і розголошення цих відомостей працівники оперативних підрозділів, а також особи, яким ці відомості були довірені при здійсненні оперативно-розшукової діяльності чи стали відомі по службі або роботі, підлягають притягненню до відповідальності згідно з чинним законодавством, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права людини.

Підрозділи, що використовують автоматизовані інформаційні системи в оперативно-розшуковій діяльності, повинні забезпечити можливість видавати дані про особу на запит органів досудового розслідування, прокуратури, суду. В місцях зберігання інформації повинна бути гарантована її достовірність та надійність охорони;

б) підконтрольність та підзвітність підрозділів, які здійснюються оперативно-розшукову діяльність. Конституція України в ст. 3 наголошує: «Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави». Не піддаючи сумніву потенційну користь від покладення обов'язку щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а також контролю за їх дотриманням на усі без винятку органи державної влади, у той же час слід визнати, що через специфіку сфери оперативно-розшукової діяльності такі функції виконує обмежена кількість інстанцій.

При визначенні переліку суб'єктів, що контролюють або здійснюють нагляд у сфері ОРД, доцільно враховувати положення Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави».

Так, згідно зі ст. 6 зазначеного Закону, система цивільного контролю над воєнною організацією і правоохоронними органами держави складається з таких видів контрольної-наглядової діяльності:

1) парламентського контролю;

- 2) контролю, здійснюваного Президентом України;
- 3) контролю з боку органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- 4) контролю з боку судових органів та нагляду з боку органів прокуратури;
- 5) громадського контролю.

При цьому законом визначено й самих суб'єктів контролю, якими є:

- 1) Верховна Рада України;
- 2) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- 3) Президент України;
- 4) Рада національної безпеки і оборони України;
- 5) Кабінет Міністрів України;
- 6) центральні та місцеві органи виконавчої влади в межах повноважень, визначених законом;
- 7) органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом;
- 8) прокуратура України;
- 9) судові органи України;
- 10) громадяни України та громадські організації, утворені відповідно до Конституції України для здійснення та захисту прав і свобод громадян та задоволення їхніх політичних, економічних, соціальних, культурних інтересів;
- 11) засоби масової інформації.

З іншого боку, з огляду на принцип конспіративності, притаманний діяльності оперативних підрозділів, та враховуючи віднесення інформації щодо багатьох аспектів їх роботи до державної таємниці, вважаємо, що перелік контрольних-наглядових інстанцій у сфері оперативно-розшукової діяльності буде обмеженим у порівнянні з правоохоронною сферою в цілому.

ВИСНОВКИ

Нормативно-правове забезпечення діяльності підрозділів стратегічних розслідувань характеризується наявністю двох взаємозалежних елементів: нормативно-правової та індивідуально-правової регламентації.

Нормативно-правовий елемент містить розробку і закріплення загальних, формально визначених правил поведінки. Він покликаний забезпечувати єдиний порядок регулювання суспільних відносин, що складає зміст діяльності підрозділів стратегічних розслідувань, шляхом створення, зміни або скасування правових норм, визначення сфери їх дії і суб'єктів реалізації.

Індивідуально-правовий елемент полягає у прийнятті владних індивідуально-правових рішень на основі загальних правил для вирішення конкретних юридичних ситуацій.

Правова основа діяльності цих підрозділів є не що інше, як сукупність взаємозалежних нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини в даній сфері з метою їх упорядкування, охорони і розвитку відповідно до суспільних вимог. Основне призначення нормативних актів – регламентувати організацію і функціонування системи протидії злочинності і забезпечувати її ефективний подальший розвиток.

Отже, юридичні норми, що містяться в даних нормативно-правових актах, мають регламентувати:

- організацію вищевказаної системи, тобто її основні завдання, принципи діяльності, структуру, місце цієї системи в державному механізмі;
- основні напрямки діяльності підрозділів ДСР НП України;
- права і обов'язки суб'єктів, що здійснюють управлінську, правозастосовну і контрольно-наглядову діяльність, порядок використання наданих їм сил, форм, методів, засобів;
- порядок взаємодії з іншими державними і недержавними установами, що не входять у дану систему.

Вирішальне значення для формування правових основ діяльності підрозділів ДСР НП України має Конституція України. Основний закон визначає загальні напрями всієї державної політики і функціонування системи державної влади, визначаючи, наприклад: організацію і здійснення правосуддя (розділ VIII), контрольно-наглядової діяльності (розділ VII), повноваження органів влади і взаємовідношення між ними (розділи IV-VI).

Крім того, Конституція України в загальному вигляді визначила пріоритетні напрями розвитку держави і суспільства, матеріальні і духовні цінності, що підлягають захисту, конституційний лад держави, її суверенітет, адміністративно-територіальний устрій тощо.

Щодо інших законодавчих актів, то увесь їх масив може бути розді-

лено на *три підгрупи*:

- акти, що фіксують основні параметри здійснення протидії злочинності в межах державного механізму (наприклад, Закони України «Про основи національної безпеки України», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними»);

- акти, що фіксують правовий статус і компетенцію окремих суб'єктів протидії злочинності в зазначеній сфері (наприклад, Закони України «Про державну податкову службу в Україні», «Про прокуратуру», «Про державну Прикордонну службу України», «Про Службу безпеки України» тощо);

- акти, що фіксують окремі питання забезпечення функціонування системи протидії злочинності (наприклад, Закони України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» тощо).

Що стосується підзаконних нормативно-правових актів, то їх основна роль полягає у деталізації законодавчих положень. На даному рівні правову основу діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинності складають:

1. Акти (постанови) Верховної Ради України, які приймаються, як правило, в політичних цілях з метою відзначення стану певної сукупності соціальних відносин, проблем, які є щодо їх функціонування, визначення напрямків і форм їх врегулювання.

2. Укази та розпорядження Президента України, які ухвалюються для вирішення питань, що не знайшли законодавчого врегулювання.

3. Акти (постанови та розпорядження) Кабінету Міністрів України. Ці нормативні акти містять положення щодо механізму реалізації політики держави у сфері правоохоронної діяльності та протидії злочинності.

4. Програмні документи, що містять комплекси заходів різного характеру, спрямованих на протидію злочинності.

5. Відомчі нормативно-правові акти, що представляють відповідну правотворчість суб'єктів протидії злочинності.

У цілому ж сучасна нормативно-правова база діяльності підрозділів стратегічних розслідувань щодо протидії злочинності характеризується певною недосконалістю з позиції комплексного охоплення всіх сторін і напрямків впливу на злочинність, а також змішуванням компетенції, дублюванням функціональних обов'язків окремих суб'єктів протидії злочинності. Наразі на сьогодні при розмежуванні функцій суб'єктів протидії злочинності існує ряд проблем і протиріч, обумовлених відсутністю точності у визначенні окремих сфер впливу.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Загальна декларація прав людини Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року

Неофіційний переклад

Витяг

Преамбула

Беручи до уваги, що визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їх прав є основою свободи, справедливості та загального миру: і

беручи до уваги, що зневажання і нехтування правами людини призвели до варварських актів, які обурюють совість людства, і що створення такого світу, в якому люди будуть мати свободу слова і переконань і будуть вільні від страху і нужди, проголошено як високе прагнення людей; і

беручи до уваги, що необхідно, щоб права людини охоронялися силою закону з метою забезпечення того, щоб людина не була змушена вдаватися як до останнього засобу до повстання проти тиранії і гноблення;

Генеральна Асамблея

проголошує цю Загальну декларацію прав людини як завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи і всі держави з тим, щоб кожна людина і кожний орган суспільства, завжди маючи на увазі цю Декларацію, прагнули шляхом освіти сприяти поважанню цих прав і свобод і забезпеченню, шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів, загального і ефективного визнання і здійснення їх як серед народів держав-членів Організації, так і серед народів територій, що перебувають під їх юрисдикцією.

Стаття 1

Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства.

Стаття 2

Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища. Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного

статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядованою або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті.

Стаття 3

Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність.

Стаття 5

Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Стаття 7

Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом. Усі люди мають право на рівний захист від якої б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації.

Стаття 8

Кожна людина має право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом.

Стаття 9

Ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання.

Стаття 10

Кожна людина, для визначення її прав і обов'язків і для встановлення обґрунтованості пред'явленого їй кримінального обвинувачення, має право, на основі повної рівності, на те, щоб її справа була розглянута прилюдно і з додержанням усіх вимог справедливості незалежним і безстороннім судом.

Стаття 11

1. Кожна людина, обвинувачена у вчиненні злочину, має право вважатися невинною доти, поки її винність не буде встановлена в законному порядку шляхом прилюдного судового розгляду, при якому їй забезпечують усі можливості для захисту.

2. Ніхто не може бути засуджений за злочин на підставі вчинення будь-якого діяння або за бездіяльність, які під час їх вчинення не становили злочину за національними законами або за міжнародним правом. Не може також накладатись покарання тяжче від того, яке могло бути застосоване на час вчинення злочину.

Стаття 12

Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань.

Стаття 17

1. Кожна людина має право володіти майном як одноособово, так і разом з іншими.

2. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна.

Стаття 29

2. При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві.

3. Здійснення цих прав і свобод ні в якому разі не повинно суперечити цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй.

КОНВЕНЦІЯ
про захист прав людини і основоположних свобод

Витяг

(Зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року, Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року)

Дата підписання:	04.11.1950
Дата ратифікації Україною:	17.07.1997
Дата набрання чинності для України:	11.09.1997

Офіційний переклад

Уряди держав – членів Ради Європи, які підписали цю Конвенцію, беручи до уваги Загальну декларацію прав людини, проголошену Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року, беручи до уваги те, що ця Декларація має на меті забезпечити загальне та ефективне визнання і додержання проголошених у ній прав,

беручи до уваги те, що метою Ради Європи є досягнення тіснішого єднання між її членами і що одним із засобів досягнення цієї мети є забезпечення і розвиток прав людини та основоположних свобод,

знову підтверджуючи свою глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі і які найкращим чином забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого боку, завдяки спільному розумінню і додержанню прав людини, від яких вони залежать,

сповнені рішучості, як уряди європейських держав, що є одностайними і мають спільну спадщину політичних традицій, ідеалів, свободи і верховенства права, зробити перші кроки для забезпечення колективного гарантування певних прав, проголошених у Загальній декларації, домовилися про таке:

Стаття 1

Зобов'язання поважати права людини

Високі Договірні Сторони гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції.

Розділ I

Права і свободи

Стаття 3

Заборона катування

Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Стаття 5

Право на свободу та особисту недоторканність

1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

- a) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом;
- b) законний арешт або затримання особи за невиконання законного припису суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;
- c) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;
- d) затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою допровадження його до компетентного органу;
- e) законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;
- f) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

2. Кожен, кого заарештовано, має бути негайно поінформований зрозумілою для нього мовою про підстави його арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти нього.

3. Кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту "с" пункту 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судові засідання.

4. Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.

5. Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування.

Стаття 8

Право на повагу до приватного і сімейного життя

1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

**Закон України
Про оперативно-розшукову діяльність**

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 22, ст.303)

Витяги

Стаття 3. Правова основа оперативно-розшукової діяльності

Правову основу оперативно-розшукової діяльності становлять Конституція України, цей Закон, Кримінальний, Кримінальний процесуальний, Податковий та Митний кодекси України, закони України про прокуратуру, Національну поліцію, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Службу безпеки, Державну прикордонну службу України, Державну кримінально-виконавчу службу України, державну охорону органів державної влади України та посадових осіб, статус суддів, забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, державний захист працівників суду і правоохоронних органів, інші законодавчі акти та міжнародно-правові угоди і договори, учасником яких є Україна.

Стаття 4. Принципи оперативно-розшукової діяльності

Оперативно-розшукова діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини.

Стаття 5. Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність

Оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами:

Національної поліції - підрозділами кримінальної та спеціальної поліції;
Державного бюро розслідувань - оперативними, оперативно-технічними, внутрішнього контролю, забезпечення особистої безпеки;

Служби безпеки України - контррозвідкою, військовою контррозвідкою, захисту національної державності, спеціальними підрозділами по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, оперативно-технічними, внутрішньої безпеки, оперативного документування, боротьби з тероризмом і захисту учасників кримінального судочинства та працівників правоохоронних органів;

Служби зовнішньої розвідки України - агентурної розвідки, оперативно-технічними, власної безпеки;

Державної прикордонної служби України - розвідувальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону (агентурної розвідки, оперативно-технічним, власної безпеки), підрозділами забезпечення внутрішньої безпеки

та власної безпеки, оперативного документування, оперативно-розшуковими та оперативно-технічними;

управління державної охорони - підрозділом оперативного забезпечення охорони виключно з метою забезпечення безпеки осіб та об'єктів, щодо яких здійснюється державна охорона;

органів доходів і зборів - оперативними підрозділами податкової міліції та підрозділами, які ведуть боротьбу з контрабандою;

органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України;

розвідувального органу Міністерства оборони України - оперативними, оперативно-технічними, власної безпеки;

Національного антикорупційного бюро України - детективів, оперативно-технічними, внутрішнього контролю.

Проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами зазначених органів, підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами забороняється.

Стаття 9. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності

У кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності заводиться оперативно-розшукова справа. Постанова про заведення такої справи підлягає затвердженню начальником органу Національної поліції або начальником відокремленого підрозділу територіального органу Національної поліції, органу Служби безпеки України, оперативного підрозділу органу Державного бюро розслідувань, Державної прикордонної служби України, охорони вищих посадових осіб, Служби зовнішньої розвідки України, оперативного підрозділу органів доходів і зборів, органу, установи виконання покарань чи слідчого ізолятора, розвідувального органу Міністерства оборони України, розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, підрозділу Національного антикорупційного бюро України або його уповноваженим заступником.

Контроль за оперативно-розшуковою діяльністю здійснюється Національною поліцією, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, Службою безпеки України, Державним бюро розслідувань, Службою зовнішньої розвідки України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, Управлінням державної охорони України, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, розвідувальним органом Міністерства оборони України, Національним антикорупційним бюро України.

На особу, яка підозрюється в підготовці до вчинення злочину, переховується від органів досудового розслідування, суду або ухиляється від відбу-

вання кримінального покарання, безвісти зникла, ведеться тільки одна оперативно-розшукова справа. Без заведення оперативно-розшукової справи проведення оперативно-розшукових заходів, крім випадку, передбаченого частиною четвертою цієї статті, забороняється. Про заведення оперативно-розшукової справи вноситься постанова, яка затверджується начальником або уповноваженим заступником начальника органу Національної поліції або начальником відокремленого підрозділу територіального органу Національної поліції, підрозділу Національного антикорупційного бюро України, органу Служби безпеки України, Директором Державного бюро розслідувань або його уповноваженим заступником, керівником територіального органу або його уповноваженим заступником, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України, розвідувального органу Міністерства оборони України, Служби зовнішньої розвідки України, оперативного підрозділу органів доходів і зборів, органу або установи виконання покарань чи слідчого ізолятора. У постанові зазначаються місце та час її складання, посада особи, яка вносить постанову, її прізвище, підстава та мета заведення оперативно-розшукової справи. Про заведення оперативно-розшукової справи протягом доби письмово повідомляється прокурор.

При перевірці осіб у зв'язку з допуском їх до державної таємниці, до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках, у зв'язку з призначенням на посади в розвідувальних органах України або залученням до конфіденційного співробітництва з такими органами, доступом осіб до розвідувальної таємниці, а також осіб, яким надається дозвіл на перебування без супроводу в контрольованих та стерильних зонах, зонах обмеженого доступу, що охороняються, та критичних частинах таких зон аеропортів, оперативно-розшукова справа не заводиться. Така перевірка повинна тривати не більш як два місяці.

Під час здійснення оперативно-розшукової діяльності не допускається порушення прав і свобод людини та юридичних осіб. Окремі обмеження цих прав і свобод мають винятковий і тимчасовий характер і можуть застосовуватись лише за рішенням слідчого судді з метою виявлення, попередження чи припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства.

При наявності достатніх підстав дозвіл на проведення оперативно-розшукової діяльності дає керівник відповідного оперативного підрозділу, який несе відповідальність за законність здійснюваних заходів відповідно до чинного законодавства.

При застосуванні оперативно-розшукових заходів працівники оперативних підрозділів зобов'язані враховувати їх відповідність ступеню суспільної небезпеки кримінально протиправних посягань та загрози інтересам суспільства і держави.

У випадках порушення прав і свобод людини або юридичних осіб в процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності, а також у разі, якщо при-

четність до правопорушення особи, щодо якої здійснювались оперативно-розшукові заходи, не підтвердилась, Служба безпеки України, Державне бюро розслідувань, Національна поліція, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, Управління державної охорони України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, розвідувальний орган Міністерства оборони України, розвідувальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, Служба зовнішньої розвідки України, Національне антикорупційне бюро України зобов'язані невідкладно поновити порушені права і відшкодувати заподіяні матеріальні та моральні збитки в повному обсязі.

Громадяни України та інші особи мають право у встановленому законом порядку одержати від органів, на які покладено здійснення оперативно-розшукової діяльності, письмове пояснення з приводу обмеження їх прав і свобод та оскаржити ці дії.

Забороняється передавати і розголошувати відомості про заходи безпеки та осіб, взятих під захист, або такі, що можуть зашкодити слідству чи інтересам людини, безпеці України. Забороняється оприлюднювати або надавати зібрані відомості, а також інформацію щодо проведення або не проведення стосовно певної особи оперативно-розшукової діяльності до прийняття рішення за результатами такої діяльності. Питання оприлюднення або надання такої інформації після прийняття рішення регулюється законом.

Підрозділи, що використовують автоматизовані інформаційні системи в оперативно-розшуковій діяльності, повинні забезпечити можливість видавати дані про особу на запит органів досудового розслідування, прокуратури, суду. В місцях зберігання інформації повинна бути гарантована її достовірність та надійність охорони.

Одержані внаслідок оперативно-розшукової діяльності відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини, якщо вони не містять інформації про вчинення заборонених законом дій, зберіганню не підлягають і повинні бути знищені. Відомості, одержані внаслідок оперативно-розшукової діяльності, щодо підготовки до терористичних актів чи їх вчинення окремими особами та групами, зберігаються до 5 років.

Не підлягають передачі і розголошенню результати оперативно-розшукової діяльності, які відповідно до законодавства України становлять державну таємницю, а також відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини. За передачу і розголошення цих відомостей працівники оперативних підрозділів, а також особи, яким ці відомості були довірені при здійсненні оперативно-розшукової діяльності чи стали відомі по службі або роботі, підлягають відповідальності згідно з чинним законодавством, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права

людини.

Оперативно-розшукові заходи, пов'язані з тимчасовим обмеженням прав людини, проводяться з метою запобігання тяжким або особливо тяжким злочинам, їх виявлення та припинення, розшуку осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання або безвісти зникли, захисту життя, здоров'я, житла і майна працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, припинення розвідувально-підривної діяльності проти України.

Спостереження за особою, річчю або місцем, а також аудіо-, відеоконтроль місця може проводитися з метою встановлення даних про особу та про її зв'язки у разі, коли є факти, які підтверджують, що нею готується тяжкий або особливо тяжкий злочин, для отримання відомостей, які вказують на ознаки такого злочину, для забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб, а також з метою отримання розвідувальної інформації в інтересах безпеки суспільства і держави.

Для одержання інформації забороняється застосовувати технічні засоби, психотропні, хімічні та інші речовини, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу.

Стаття 14. Нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності

Нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності здійснюється Генеральним прокурором, його заступниками, керівниками обласних прокуратур, їх першими заступниками та заступниками, а також уповноваженими наказом Генерального прокурора прокурорами Офісу Генерального прокурора та уповноваженими наказом керівника обласної прокуратури прокурорами відповідних обласних прокуратур.

Керівник місцевої прокуратури, а також уповноважені його наказом прокурори відповідної місцевої прокуратури здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності в оперативно-розшукових справах, заведених піднаглядними їм територіальними оперативними підрозділами правоохоронних органів.

Прокурор в межах своєї компетенції:

1) безперешкодно входить в усі приміщення органів, які проводять оперативно-розшукову діяльність;

2) вимагає для перевірки розпорядження, інструкції, накази та інші акти щодо оперативно-розшукової діяльності, оперативно-розшукові справи, реєстраційні, облікові, звітні, статистичні, аналітичні документи та інші відомості щодо здійснення оперативно-розшукових заходів;

3) доручає керівникам відповідних органів проведення у підвідомчих їм підрозділах перевірок з метою усунення порушень закону;

4) дає письмові вказівки про проведення оперативно-розшукових заходів з метою попередження та виявлення кримінальних правопорушень, про роз-

шук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно відсутні;

5) дає згоду на продовження строку проведення оперативно-розшукової діяльності;

6) отримує пояснення щодо порушень вимог закону від посадових осіб органів, які проводять оперативно-розшукову діяльність;

7) перевіряє скарги на порушення законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, з ознайомленням у необхідних випадках з оперативно-розшуковими матеріалами;

8) скасовує незаконні постанови про заведення або закриття оперативно-розшукової справи, зупинення або поновлення оперативно-розшукової діяльності чи про інші рішення, що суперечать закону;

9) вживає заходів щодо усунення порушень законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності і щодо притягнення винних до встановленої законом відповідальності;

10) опротестовує незаконну постанову суду про дозвіл або відмову на проведення оперативно-розшукових заходів. Принесення протесту зупиняє проведення оперативно-розшукових заходів, дозвіл на які дано судом.

Відомості про осіб, які конфіденційно співробітничать або співробітничали з розвідувальним органом України, належність конкретних осіб до кадрового складу розвідувальних органів, а також форми, методи і засоби розвідувальної діяльності та організаційно-штатна структура розвідувальних органів до предмета прокурорського нагляду не належать.

Президент

Л. Кравчук

м. Київ, 18.02.1992 року

України

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 16 вересня 2020 р. № 1126-р

СТРАТЕГІЯ
боротьби з організованою злочинністю

Ця Стратегія визначає напрями розвитку системи боротьби з організованою злочинністю та механізми реалізації державної політики у відповідній сфері в сучасних умовах.

Стратегію розроблено з метою захисту прав і свобод людини та громадянина, інтересів суспільства і держави від загроз, пов'язаних з організованою злочинністю, а також з метою реалізації Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287, Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та зобов'язань, узятих Україною за Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Загальна загроза організованої злочинності в Україні

В умовах збройної агресії проти України та намагання створити терористичні організації в державі організована злочинність становить пряму загрозу для національної безпеки.

Підвищення рівня тяжких та особливо тяжких злочинів, які вчинено у складі організованих груп і злочинних організацій, зокрема із застосуванням вогнепальної зброї, установа корумпованих відносин між посадовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування та криміналітетом, використання неконкурентних методів у фінансово-господарській діяльності підприємств негативно впливає на економічне зростання та пов'язаний з ним суспільний розвиток України.

Ескалація жорстокості та насильства, дестабілізація внутрішньої соціально-політичної ситуації призводить до порушення функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також підриву авторитету держави та її правоохоронних органів серед населення.

Організована злочинність є інструментом, що використовується спецслужбами іноземних держав для дестабілізації ситуації в Україні та завдання шкоди національній безпеці. Наявні умови для використання окремими громадськими об'єднаннями організованої злочинності як засобу політичної боротьби та придушення демократії.

Відсутність системного підходу до ведення боротьби з організованою злочинністю, неналежний рівень взаємодії правоохоронних органів у відпо-

відній сфері, застаріле та розбалансоване нормативно-правове забезпечення з питань боротьби з організованою злочинністю, недосконалість процедури моніторингу криміногенної ситуації, відсутність консолідованої об'єктивної методології оцінки загроз організованої злочинності, використання застарілих форм і методів боротьби з таким явищем призводить до загострення проблем, пов'язаних з організованою злочинністю, та низького рівня ефективності боротьби з нею.

З огляду на стан поширення організованої злочинності, складне безпекове середовище навколо України та криміногенну ситуацію всередині держави організація системної боротьби з організованою злочинністю повинна стати одним із пріоритетних завдань державної політики та потребує вжиття дієвих скоординованих міжвідомчих заходів і поглиблення міжнародного співробітництва.

Мета Стратегії

Метою Стратегії є:

формування державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю шляхом запровадження міжнародних стандартів;

побудова ефективної системи боротьби з організованою злочинністю, що складається з підсистем правового, інституційного, наукового, інформаційно-аналітичного, фінансового та матеріально-технічного забезпечення, координації та взаємодії, контролю, а також міжнародного співробітництва.

Формування державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю передбачає:

визначення на підставі інформації, отриманої в результаті здійснення практичних заходів боротьби з організованою злочинністю, конкретних напрямів протидії такій злочинності;

ідентифікацію ризиків і загроз, що виникають унаслідок організованої злочинної діяльності, постійний аналіз і реагування на них;

здійснення органами державної влади, інститутами громадянського суспільства та іноземними партнерами цілеспрямованих, перспективних та узгоджених заходів у сфері боротьби з організованою злочинністю;

забезпечення комплексного методичного підходу до боротьби з організованою злочинністю, що включає вжиття заходів до запобігання та припинення діяльності організованих злочинних угруповань як стратегічного (що намагаються вплинути на загрозу), так і оперативного (що намагаються вплинути на конкретні організовані злочинні угруповання та їх учасників) характеру;

впровадження в практику трьохетапної моделі формування державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, що базується на прикладі політики ЄС щодо боротьби з тяжкими злочинами та організованою злочинністю.

Така модель ґрунтується на максимальній об'єктивності, взаємодії та координації дій суб'єктів, зокрема громадянського суспільства та засобів ма-

сової інформації, а також стосується ефективності розподілу ресурсів і включає всі можливі законні методи.

Ця Стратегія буде реалізовуватися в три етапи.

Перший етап - оцінка загроз тяжких злочинів та організованої злочинності (СОСТА Україна).

Завданням першого етапу є проведення об'єктивної та всебічної оцінки ситуації, що склалася з організованою злочинністю в Україні.

У результаті виконання зазначеного завдання планується розробити оцінку загроз тяжких злочинів та організованої злочинності (СОСТА Україна), використання якої дасть змогу визначити поточні загрози, пов'язані з організованою злочинністю, її вплив на органи державної влади, органи місцевого самоврядування, суспільство, а також чинники, що спричиняють подальшу діяльність організованих злочинних груп, оцінити можливі в майбутньому загрози.

За результатами проведення оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності (СОСТА Україна) будуть зроблені аналітичні висновки, що сформулюють політичні пріоритети, які трансформуються у стратегічні цілі. Затверджені стратегічні цілі є основою для розроблення комплексних планів заходів.

Другий етап - визначення обмеженої кількості стратегічних цілей згідно з висновками проведеної оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності (СОСТА Україна) і розроблення комплексних планів заходів.

Визначені пріоритети щодо боротьби з організованою злочинністю затверджуються міжвідомчою комісією - координаційним органом (Національним координатором), який проводить моніторинг і дає оцінку стану реалізації цієї Стратегії.

Відповідно до затверджених пріоритетів координаційним органом (Національним координатором) розробляються комплексні плани заходів (один або два плани за одним пріоритетом). У комплексному плані заходів визначається загроза, на подолання якої він спрямований, пропонуються засоби протидії на стратегічному та оперативному рівні, а також критерії успішності реалізації в кінці кожного етапу його виконання. Комплексні плани заходів можуть оновлюватися один раз на рік на основі проміжних результатів і нових загроз, що виникають з точки зору затверджених пріоритетів.

Третій етап - виконання комплексних планів заходів.

На цьому етапі вживаються заходи, необхідні для реалізації комплексних планів заходів і досягнення цілей Стратегії в цілому.

Кожний комплексний план заходів виконується державними органами, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, із залученням у разі потреби представників громадянського суспільства. Про хід виконання, завершення або причини невиконання таких планів заходів інформується координаційний орган (Національний координатор).

Державні органи виконують комплексні плани заходів на національному та регіональному рівні.

Керівні принципи

Для підвищення ефективності боротьби з організованою злочинністю Стратегія базується на таких принципах:

удосконалення нормативно-правового забезпечення, зокрема нормативне регулювання державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, з урахуванням практики країн - членів ЄС;

визначення оптимальної системи державних органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, забезпечення координації та взаємодії між ними та іншими державними органами щодо своєчасного виявлення, запобігання та припинення діяльності організованих злочинних угруповань, осіб, причетних до такої діяльності, і притягнення їх до відповідальності;

посилення можливостей щодо збирання оперативних даних та приведення інформаційного забезпечення державних органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, у відповідність із міжнародними стандартами та забезпечення інтеграції вітчизняних інформаційних систем, зокрема з відповідними інформаційними системами країн - членів ЄС;

забезпечення ефективної взаємодії державних органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, як на національному, так і на міжнародному рівні, зокрема із структурами країн - членів ЄС, міжнародними організаціями відповідної спрямованості;

зосередження уваги на виявленні, ліквідації кримінальних мереж, відстеженні грошових потоків і поверненні активів, одержаних від корупційних та інших злочинів;

запровадження новітніх підходів і стандартів до професійної освіти та підготовки співробітників (працівників) державних органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю;

забезпечення участі в боротьбі з організованою злочинністю інших державних органів, інститутів громадянського суспільства, громадян, підвищення рівня поінформованості громадськості про небезпеку організованої злочинності.

Реалізація Стратегії

Ця Стратегія буде реалізовуватися протягом п'яти років з моменту її схвалення за рахунок коштів державного бюджету, передбачених на утримання державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Стратегію планується реалізовувати послідовно на основі оптимальних рішень, які повинні враховувати практику країн - членів ЄС, а також забезпечувати стійке функціонування, координацію та ефективність роботи державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю.

Основними напрямками реалізації Стратегії є:

удосконалення нормативно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю;

формування ефективної системи інституційного забезпечення боротьби

з організованою злочинністю;

запровадження механізмів координації та взаємодії у сфері боротьби з організованою злочинністю;

запобігання організованій злочинності та боротьба із злочинними організаціями у сферах з високим ризиком її прояву;

інформаційно-аналітичне, наукове та кадрове забезпечення державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю;

залучення громадськості до активної участі в боротьбі з організованою злочинністю;

міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю.

Удосконалення нормативно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю здійснюється шляхом:

внесення змін до Закону України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” з урахуванням практики його застосування та необхідності подальшого вдосконалення, зокрема щодо оптимізації системи спеціально утворених державних органів для боротьби з організованою злочинністю, порядку взаємодії та координації державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, інформаційно-аналітичного забезпечення, форм і методів боротьби з організованими злочинними угрупованнями;

нормативно-правового врегулювання питань щодо:

- визначення державного органу, відповідального за підготовку щорічної оцінки стану реалізації державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю та спеціальних звітів про стан організованої злочинності в Україні, основні напрями та результати боротьби з організованою злочинністю. Зазначений державний орган діятиме до утворення (визначення) координаційного органу (Національного координатора);

- впровадження систем проведення аналізу ризиків і кримінального аналізу в боротьбі з організованою злочинністю;

- забезпечення діяльності штатних негласних працівників, їх легендування та оперативного прикриття під час здійснення оперативно-розшукової діяльності та участі в кримінальних провадженнях;

- запровадження з урахуванням практики країн - членів ЄС програм захисту осіб (зокрема членів їх сімей і близьких родичів), які надають допомогу, сприяють оперативно-розшуковій діяльності та беруть участь у кримінальному провадженні щодо організованої злочинності;

- проведення аналізу щодо рівня відповідності відповідальності, встановленої кримінальним законом, суспільно небезпечному діянню, вчиненому організованою групою чи злочинною організацією, та в разі потреби підготовка пропозицій щодо посилення кримінальної відповідальності;

- запровадження механізму заохочення громадян, які сприяють боротьбі з організованою злочинністю.

Формування ефективної системи інституційного забезпечення боротьби

з організованою злочинністю здійснюється з урахуванням утворення нових правоохоронних інституцій. Для цього необхідно розмежувати та конкретизувати функції щодо боротьби з організованою злочинністю, визначивши такі підсистеми інституційного забезпечення:

боротьба з організованою злочинністю:

- державні органи, основною функцією яких є боротьба з організованою злочинністю (спеціально визначений підрозділ у структурі Національної поліції та оперативні підрозділи СБУ);

- державні органи, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю в межах виконання покладених на них інших основних функцій (органи/підрозділи Національної поліції та СБУ, крім зазначених у попередньому абзаці, органи прокуратури, органи державного фінансового контролю, контролюючі органи (органи доходів і зборів), Державна прикордонна служба, Національна гвардія, органи та установи виконання покарань і слідчі ізолятори, Національне антикорупційне бюро, Державне бюро розслідувань, АРМА, розвідувальні органи, органи, що забезпечують формування та реалізацію державної політики з питань інформаційного суверенітету України тощо;

- державні органи, що сприяють боротьбі з організованою злочинністю (ДМС, Національний банк, Антимонопольний комітет, Фонд державного майна, інші державні органи, що здійснюють контроль за додержанням законодавства);

превенція організованої злочинності:

- органи підсистеми боротьби з організованою злочинністю;

- інші державні органи;

- інститути громадянського суспільства;

наукове забезпечення у сфері боротьби з організованою злочинністю;

координація у сфері боротьби з організованою злочинністю, що здійснюється з урахуванням практики країн - членів ЄС шляхом:

- утворення (у межах чисельності наявних органів державної влади, що провадять свою діяльність у зазначеній сфері) і функціонування координаційного органу (Національного координатора), який буде здійснювати організаційне забезпечення реалізації державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, відповідати за ефективне функціонування механізмів координації, взаємодії, моніторингу та звітності в зазначеній сфері через запровадження та подальшого організаційного забезпечення реалізації механізму стратегічних комунікацій у сфері боротьби з організованою злочинністю;

- діяльності уповноважених прокурорів, які координують діяльність правоохоронних органів у сфері протидії організованій злочинності.

Запобігання організованій злочинності та боротьба з організованими злочинними угрупованнями у сферах з високим ризиком її прояву здійснюється шляхом:

розроблення та вжиття на центральному та регіональному рівні заходів щодо системної протидії організованій злочинності та "тінізації" економіки на основі формування переваг легальної господарської діяльності, консоліда-

ції зусиль відповідних державних органів;

організації своєчасного виявлення та недопущення зв'язків між організованими злочинними угрупованнями та особами, які сприяють терористичній діяльності, підриву суверенітету та територіальної цілісності України;

організації на постійній основі проведення моніторингу (із збереженням його результатів) щодо випадків протиправного заволодіння майном суб'єктів господарювання за участю організованих злочинних угруповань;

запровадження дієвої системи виявлення та припинення функціонування джерел доходів, отриманих організованими злочинними угрупованнями;

посилення спроможності державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, щодо протидії кіберзлочинності, реагування на стрімкий розвиток фінансових та інформаційних технологій, поглиблення і розгалуження зв'язків на національному та міжнародному рівні, які сприяють комунікації організованих злочинних угруповань;

забезпечення припинення діяльності організованих злочинних угруповань, які становлять загрозу для національної безпеки, та позбавлення їх можливості використовувати кошти, одержані злочинним шляхом. Із цією метою необхідно забезпечити виявлення, проведення аналізу та розслідування фактів тіншового виведення капіталів з України до офшорних зон і країн, банківська система яких не сприяє діяльності правоохоронних органів.

Інформаційно-аналітичне, наукове та кадрове забезпечення державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, здійснюється шляхом:

запровадження в їх діяльності:

- системи проведення кримінального аналізу та аналізу ризиків організованої злочинності, що відповідає стандартам ЄС;

- системи оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності (S?-ОСТА Україна) з метою визначення реальної ситуації у відповідній сфері, чинників, які потребують першочергового впливу, напрямів злочинної діяльності організованих злочинних груп (зокрема характерні особливості та інфраструктура, що ними використовується); впливу організованої злочинності на суспільство; причин і умов, що сприяють діяльності злочинних угруповань;

- системи проведення моніторингу, оцінки ефективності діяльності та контролю за реалізацією державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю;

розроблення та впровадження єдиної захищеної інформаційної системи, що забезпечить оперативний доступ суб'єктів боротьби з організованою злочинністю до державних баз даних, обмін даними, зокрема електронними, поштовими та іншими повідомленнями, із визначенням органу, на який буде покладено обов'язки щодо технічного адміністрування.

З метою наукового забезпечення боротьби з організованою злочинністю передбачається:

системне та комплексне вивчення наявних проблем нормативно-правового та інституційного забезпечення;

підготовка рекомендацій за результатами проведення моніторингу та узагальнення судової практики щодо розгляду кримінальних проваджень за ознаками організованої злочинної діяльності;

проведення інженерно-технічних робіт, дослідно-конструкторських розробок, а також створення апаратних і програмних комплексів з метою виконання завдань щодо боротьби з організованою злочинністю.

Пріоритетами розвитку системи кадрового забезпечення державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, є:

удосконалення процедури підбору кадрів, зокрема конкурсного відбору, та комплектування кадрами, впровадження спеціальної перевірки, що ґрунтується на рівних можливостях, прозорості, об'єктивній оцінці та особливих вимогах до досвіду і кваліфікації;

підвищення рівня спеціалізації, фахової підготовки та перепідготовки кадрів, діяльність яких безпосередньо пов'язана з протидією організованій злочинності;

підвищення рівня соціального захисту кадрів, забезпечення їх професійного зростання та просування по службі.

Залучення громадськості до активної участі в боротьбі з організованою злочинністю здійснюється шляхом:

організації регулярних загальнонаціональних і регіональних форумів з обговорення проблем боротьби з організованою злочинністю;

використання результатів діяльності громадських організацій щодо моніторингу криміногенної ситуації в державі в частині діяльності організованих злочинних угруповань;

забезпечення негайного реагування державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, та їх посадових осіб на повідомлення засобів масової інформації про факти вчинення злочинів з ознаками організованості;

популяризації прикладів успішного виконання програм боротьби з організованою злочинністю, розкриття резонансних злочинів, винесення судових вироків лідерам та активним членам організованих злочинних угруповань;

розроблення та запровадження механізму стратегічних комунікацій у сфері боротьби з організованою злочинністю, застосування якого спрямоване на:

- забезпечення гласності в реалізації державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю;

- підтримку суспільством дій державних органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю;

- підвищення активності інститутів громадянського суспільства;

- створення в суспільстві нетерпимого ставлення до організованої злочинності та членів організованих злочинних угруповань.

Міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю здійснюється шляхом:

забезпечення дієвого співробітництва з Міжнародною організацією кримінальної поліції - Інтерполом, Європейським поліцейським офісом та інши-

ми міжнародними партнерами на двосторонній та багатосторонній основі відповідно до національного законодавства і міжнародних договорів;

підвищення ефективності співпраці з правоохоронними структурами іноземних держав, що здійснюється в такий спосіб:

- розвиток і перегляд договірно-правової бази, що регламентує міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю;

- обмін відомостями про організовані злочинні угруповання та осіб, що беруть участь в їх діяльності;

- організація та здійснення спільних оперативних заходів і транскордонних операцій щодо припинення організованої злочинної діяльності та запобігання їй;

- розширення обміну досвідом, стажування та спільне навчання фахівців спеціальних підрозділів із боротьби з організованою злочинністю, зокрема за напрямками, визначеними в статтях 27 і 29 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності;

- ініціювання запровадження проектів міжнародної технічної допомоги, спрямованих на посилення можливостей органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, щодо постачання сучасної спеціальної техніки, озброєння, інших засобів боротьби з організованою злочинністю;

- сприяння налагодженню багатосторонніх відносин із закладами освіти та науковими установами іноземних держав, які спеціалізуються на підготовці відповідних фахівців та проведенні кримінологічних досліджень.

Очікувані результати

Реалізація Стратегії дасть змогу знизити рівень організованої злочинності в Україні, підвищити довіру населення до влади, створити необхідні умови для надходження іноземних інвестицій в економіку держави.

Оцінка стану реалізації Стратегії

Оцінка стану реалізації Стратегії проводиться щороку на підставі виконання плану заходів з її реалізації. Така оцінка стану реалізації Стратегії подається координаційним органом (Національним координатором) Кабінетові Міністрів України, Президентові України та Верховній Раді України до 1 квітня року, що настає за звітним.

Критерії оцінки реалізації Стратегії:

- створення дієвої та ефективної системи боротьби з організованою злочинністю;

- впровадження трьохетапної моделі формування державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю;

- запровадження міжнародних стандартів і дієвих механізмів моніторингу організованої злочинності, забезпечення координації та взаємодії суб'єктів боротьби з організованою злочинністю;

- підвищення ефективності діяльності органів державної влади, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, та поглиблення міжнародного співробітництва.

Затверджено
Постановою Кабінету Міністрів України
від 28.10.2015 № 877

ПОЛОЖЕННЯ про Національну поліцію

1. Національна поліція є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

2. Національна поліція у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

3. Основними завданнями Національної поліції є:

1) реалізація державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку;

2) внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики в зазначених сферах;

3) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

4. Національна поліція відповідно до покладених на неї завдань:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністрові внутрішніх справ;

2) провадить превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень;

3) виявляє причини та умови, що сприяють учиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає в межах своєї компетенції заходів щодо їх усунення;

4) вживає заходів з виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;

5) у межах повноважень, передбачених законом, бере участь у боротьбі з тероризмом, забезпечує ефективне використання сил і засобів під час проведення антитерористичних операцій;

6) уживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю

фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

7) здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

8) у межах повноважень, передбачених законом, організовує та здійснює заходи щодо рятування людей, забезпечення їх безпеки, охорони майна в разі стихійного лиха, аварій, пожеж, катастроф та ліквідації їх наслідків;

9) здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності;

10) здійснює заходи з контролю за місцезнаходженням осіб, які в установленому законом порядку зобов'язані носити електронні засоби контролю;

11) розшукує осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, зникли безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом; у межах повноважень, передбачених законом, організовує та провадить оперативно-розшукову діяльність;

12) у випадках, передбачених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання;

13) доставляє у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;

14) вживає заходів із забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях;

14-1) вживає заходів із забезпечення публічної безпеки і порядку під час примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб), а також заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю державних виконавців, приватних виконавців та інших осіб, які беруть участь у вчиненні виконавчих дій, здійснює привід у виконавчому провадженні, здійснює розшук боржника чи дитини у виконавчому провадженні у випадках, передбачених законом або рішенням суду;

15) здійснює заходи щодо захисту інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, виявлення та припинення адміністративних правопорушень на підприємствах, в установах та організаціях, а також інших об'єктах, визначених Кабінетом Міністрів України, які обслуговуються спеціальною поліцією;

16) регулює дорожній рух та здійснює контроль за додержанням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;

17) здійснює супроводження транспортних засобів у випадках, передбачених законом;

18) видає відповідно до закону дозволу на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видає та погоджує дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху;

19) вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їх життя чи здоров'я;

20) вживає заходів для визначення осіб, які нездатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе; встановлює особу за невпізнаним трупом;

21) забезпечує безпеку взятих під захист осіб на підставах та в порядку, визначених законом;

22) у межах компетенції, визначеної законом, здійснює контроль за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням у дитячому середовищі, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі;

23) вживає заходів для запобігання та протидії домашньому насильству або насильству за ознакою статі;

24) бере участь у межах повноважень, передбачених законом, у здійсненні заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі;

25) здійснює охорону об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також бере участь у здійсненні державної охорони;

26) здійснює на договірних засадах охорону фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності, а також технічні заходи охоронного призначення у випадках і порядку, передбачених законом або іншими нормативно-правовими актами;

27) здійснює контроль за дотриманням фізичними і юридичними особами спеціальних правил і порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система;

28) здійснює у визначеному законом порядку приймання, зберігання та знищення вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набоїв, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів або психотропних речовин;

29) здійснює контроль у межах компетенції, визначеної законом, за дотриманням вимог режиму радіаційної безпеки в спеціально визначеній зоні радіоактивного забруднення;

30) сприяє забезпеченню відповідно до закону правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації в разі їх оголошення на всій території України або в окремі місцевості;

31) здійснює в межах повноважень, передбачених законом, міжнародне співробітництво, бере участь у розробленні проектів та укладенні міжнарод-

них договорів України з питань боротьби із злочинністю та інших питань, що належать до її компетенції, а також забезпечує їх виконання;

32) здійснює представництво та забезпечує виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції - Інтерполі (далі - Інтерпол) та Європейському поліцейському офісі (Європолі) (далі - Європол);

33) організовує взаємодію правоохоронних та інших державних органів України з Інтерполом, Європолом, а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу;

34) використовує та надає іншим правоохоронним органам України доступ до інформаційно-телекомунікаційних систем і банків даних Інтерполу та Європолу, а також вносить до цих банків даних інформацію правоохоронних органів України;

35) виконує в межах компетенції запити органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону, міжнародних договорів України, установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна;

36) звертається в межах своєї компетенції із запитом до органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону, міжнародних договорів України, установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна;

37) організовує в межах своєї компетенції приймання-передавання осіб, які перебувають під вартою на державному кордоні України або за її межами;

38) направляє поліцейських до міжнародних організацій, іноземних держав як представників поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень Національної поліції;

39) забезпечує участь національного персоналу з числа працівників Національної поліції в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, здійснює оперативне управління та контроль за його діяльністю; організовує взаємодію з міжнародними організаціями з питань миротворчої діяльності;

40) у межах інформаційно-аналітичної діяльності формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС, користується базами (банками) даних МВС та інших державних органів, здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу, а також оброблення персональних даних у межах повноважень, передбачених законом;

41) здійснює моніторинг оперативної обстановки в державі, вивчає, аналізує і узагальнює результати та ефективність поліцейської діяльності, інформує у порядку та спосіб, які передбачені законом, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також громадськість про здійснення державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку;

42) здійснює розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Національної поліції, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

43) у межах повноважень, передбачених законом, надає соціальну і правову допомогу громадянам, сприяє державним органам, підприємствам, установам та організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків;

44) забезпечує у випадках, передбачених законодавством, захист державних і власних інтересів в органах державної влади та органах місцевого самоврядування;

45) забезпечує організацію роботи з добору, вивчення та комплектування органів Національної поліції кваліфікованими кадрами;

46) організує службову підготовку та стажування поліцейських і працівників Національної поліції;

47) забезпечує відповідно до законодавства правовий і соціальний захист поліцейських, інших працівників Національної поліції та членів їх сімей;

48) забезпечує відповідно до законодавства надання статусу учасника бойових дій поліцейським, державним службовцям та працівникам Національної поліції;

49) взаємодіє з органами державної влади з питань соціального захисту та пенсійного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції та членів їх сімей;

50) бере участь у визначенні основних напрямів розвитку науки і освіти з питань діяльності Національної поліції, в організації та проведенні відповідних науково-дослідних, дослідно-конструкторських, кримінологічних і соціологічних досліджень, а також у впровадженні їх результатів в освітній процес та практичну діяльність;

51) організовує систему психологічного забезпечення поліцейських та працівників Національної поліції і забезпечує її функціонування;

52) розробляє пропозиції щодо закріплення у відповідних нормативно-правових актах та технічній документації (конструкторській, технологічній, програмній документації, технічних умовах, документах із стандартизації та сертифікації, інструкціях) обов'язкові умови в галузі технічного регулювання щодо продукції, яка необхідна для потреб Національної поліції, а також організовує проведення технічної експертизи та підготовку висновків щодо якості процесів проектування, виробництва, будівництва, монтажу, налагодження, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації зазначеної продукції;

53) здійснює в межах повноважень, передбачених законом, державний нагляд за охороною праці в органах Національної поліції;

54) забезпечує експлуатацію та функціонування системи зв'язку Національної поліції;

55) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, криптографічний захист інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої визначена законом;

56) здійснює контроль та вживає заходів щодо забезпечення протипожежної безпеки в центральному органі управління Національної поліції, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що

належать до сфери управління Національної поліції, а також на територіях, на яких вони розташовані;

57) організовує діяльність своїх територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах, а також науково-дослідних установ та установ забезпечення;

58) виконує в межах повноважень, передбачених законом, функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління;

59) організовує і здійснює в установленому порядку матеріально-технічне та ресурсне забезпечення діяльності органів Національної поліції, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління, зокрема приміщеннями, полігонами, засобами зв'язку, транспортними засобами, озброєнням, спеціальними засобами, пально-мастильними матеріалами, одностроєм, іншими видами матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виконання покладених на них завдань;

60) здійснює самостійно або через утворені установи забезпечення:

монтаж, ремонт, обслуговування технічних засобів охоронного призначення, озброєння, транспорту, засобів зв'язку, приміщень, які надані Національній поліції для виконання покладених на неї завдань, контроль за правильним використанням матеріально-технічних ресурсів територіальними органами, підприємствами, установами та організаціями, що належать до сфери її управління;

будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт об'єктів, що належать до сфери управління Національної поліції;

забезпечення належних умов праці;

61) здійснює інші повноваження, визначені законом.

5. Національна поліція з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції, порушень законності, службової дисципліни і контроль за їх реалізацією в центральному органі управління Національної поліції, територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

2) здійснює добір кадрів для центрального органу управління Національної поліції та на керівні посади територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління, формує кадровий резерв на відповідні посади;

3) контролює діяльність територіальних органів Національної поліції, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

4) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, захисту інформації з обмеженим доступом, контроль за їх збереженням у Національній поліції, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

5) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання завдань з мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;

б) організовує діловодство та архівне зберігання документів відповідно до встановлених правил;

7) організовує планово-фінансову роботу в центральному органі управління Національної поліції, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів;

8) забезпечує організацію та ведення бухгалтерського обліку в установленому законодавством порядку, а також подання необхідної звітності центральним органом управління та утвореними в установленому порядку територіальними (у тому числі міжрегіональними) органами;

9) фінансується за рахунок коштів Державного бюджету України (за винятком діяльності поліції охорони, яка утримується за рахунок коштів від надання послуг з охорони, які здійснюються на договірних засадах, крім виплат державою компенсації частини лізингових платежів у разі забезпечення поліцейського житлом на умовах фінансового лізингу, а також гарантованої з боку держави одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського або колишнього працівника міліції, що здійснюються за рахунок коштів, передбачених державним бюджетом для Національної поліції), інших джерел, не заборонених законом, а також забезпечує ефективне і цільове їх використання;

10) відкриває рахунки в установах банків.

6. Національна поліція для виконання покладених на неї завдань має право:

1) залучати в установленому порядку до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань учених і фахівців, працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до компетенції Національної поліції;

2) одержувати в установленому законодавством порядку від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на неї завдань;

3) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами;

4) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до компетенції Національної поліції;

5) засновувати відповідно до законодавства відомчі нагороди, нагрудні знаки та почесні грамоти Національної поліції.

7. Національна поліція здійснює свої повноваження через центральний орган управління та утворені в установленому порядку територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи в Автономній Республіці Крим, областях, мм.

Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах.

8. Національна поліція під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами та організаціями.

9. Національна поліція в межах повноважень, передбачених законом, на основі та на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, наказів МВС видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує та контролює їх виконання.

10. Національну поліцію очолює Голова, якого призначає на посаду та звільняє з посади Кабінет Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра внутрішніх справ.

Голова Національної поліції має першого заступника та заступників, яких призначає на посаду та звільняє з посади Міністр внутрішніх справ за поданням Голови Національної поліції.

11. Голова Національної поліції:

1) очолює Національну поліцію та здійснює керівництво її діяльністю, представляє Національну поліцію у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами та організаціями в Україні та за її межами;

2) вносить на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозиції щодо забезпечення формування державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також поліцейських послуг; розроблені Національною поліцією проекти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, а також визначає позицію щодо проектів, розробниками яких є інші міністерства;

3) вносить на розгляд Міністра внутрішніх справ проекти нормативно-правових актів МВС з питань, що належать до компетенції Національної поліції;

4) організовує та контролює виконання Національною поліцією та її територіальними органами Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, наказів міністерств, що належать до сфери діяльності Національної поліції;

5) подає на затвердження Міністрові внутрішніх справ плани роботи Національної поліції;

6) звітує перед Міністром внутрішніх справ про виконання планів роботи Національної поліції та покладених на неї завдань, про усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення перевірок діяльності Національної поліції, її територіальних органів, а також про притягнення до відпо-

відальності посадових осіб, винних у допущених порушеннях;

7) забезпечує виконання Національною поліцією та її територіальними органами наказів МВС та доручень Міністра внутрішніх справ з питань, що належать до компетенції Національної поліції;

8) затверджує положення про структурні підрозділи центрального органу управління Національної поліції;

9) вносить Міністрові внутрішніх справ подання щодо кандидатур на посади своїх першого заступника та заступників;

10) призначає на посаду та звільняє з посади за погодженням з Міністром внутрішніх справ керівників і заступників керівників структурних підрозділів центрального органу управління Національної поліції; призначає на посаду та звільняє з посади державних службовців та інших працівників центрального органу управління Національної поліції;

11) приймає на службу та звільняє із служби, призначає на посаду та звільняє з посади поліцейських відповідно до закону;

12) призначає на посаду та звільняє з посади керівників територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів Національної поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ;

13) підписує накази Національної поліції;

14) скасовує повністю чи в окремі частині акти територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів Національної поліції;

15) розподіляє обов'язки між своїми заступниками;

16) дає в межах повноважень обов'язкові до виконання поліцейськими, державними службовцями і працівниками Національної поліції доручення;

17) вирішує в установленому порядку питання щодо заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності поліцейських;

18) вирішує в установленому законодавством про державну службу порядку питання щодо заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності державних службовців центрального органу управління Національної поліції;

19) вирішує в установленому трудовим законодавством порядку питання щодо заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників Національної поліції;

20) вносить в установленому порядку подання щодо відзначення поліцейських, державних службовців апарату центрального органу управління Національної поліції та працівників Національної поліції державними нагородами;

21) присвоює спеціальні звання поліції відповідно до закону;

22) присвоює ранги державних службовців відповідно до законодавства про державну службу;

23) вносить Міністру внутрішніх справ пропозиції щодо утворення територіальних (у тому числі межрегіональних) органів Національної поліції, які є юридичними особами публічного права, у межах граничної чисельності поліцейських, державних службовців та працівників Національної поліції і ко-

штів, передбачених на її утримання, а також щодо їх ліквідації, реорганізації Кабінетом Міністрів України;

24) утворює, ліквідує, реорганізовує підприємства, установи та організації, затверджує їх положення (статути), в установленому порядку призначає на посади та звільняє з посад їх керівників та укладає з ними контракти; здійснює інші повноваження з управління об'єктами права державної власності, що належать до сфери управління Національної поліції;

25) забезпечує взаємодію Національної поліції з відповідальним за взаємодію структурним підрозділом МВС, визначеним Міністром внутрішніх справ;

26) забезпечує дотримання встановленого Міністром внутрішніх справ порядку обміну інформацією між МВС і Національною поліцією та своєчасність її подання;

27) приймає в установленому порядку рішення про розподіл бюджетних коштів, розпорядником яких є Національна поліція;

28) затверджує штатний розпис (штат) центрального органу управління Національної поліції, штатний розпис (штат) та кошторис територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів Національної поліції;

29) виконує повноваження керівника державної служби в органі відповідно до законодавства про державну службу;

30) утворює комісії, робочі та експертні групи;

31) скликає та проводить наради з питань, що належать до компетенції Національної поліції;

32) здійснює інші повноваження, визначені законом.

12. Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Національної поліції, обговорення найважливіших напрямів її діяльності в Національній поліції може утворюватися колегія.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу Національної поліції.

Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності в Національній поліції можуть утворюватися інші постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів приймає Голова Національної поліції, який затверджує кількісний та персональний склад таких органів, а також положення про них.

13. Гранична чисельність поліцейських, державних службовців та працівників Національної поліції (крім поліції охорони) затверджується Кабінетом Міністрів України.

Структура центрального органу управління та територіальних органів Національної поліції, кошторис Національної поліції затверджуються Головою Національної поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ.

14. Національна поліція є юридичною особою публічного права, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в органах Казначейства.

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Національної поліції України
від 23.10.2018 року № 1077

ПОЛОЖЕННЯ
про Департамент стратегічних розслідувань
Національної поліції України

I. Загальні положення

1. Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України (далі - ДСР, Департамент) є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України, який бере участь у реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю та згідно із законодавством України здійснює оперативно-розшукову діяльність.

2. Повне найменування - Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України, скорочена назва - ДСР.

3. У своїй діяльності ДСР керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами та цим Положенням.

4. Діяльність ДСР ґрунтується на принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства, а також безперервності.

II. Завдання ДСР

1. Реалізація повноважень Національної поліції України в частині боротьби з організованою злочинністю, злочинністю в органах державної влади та місцевого самоврядування, протидії корупції, захисту прав і свобод людини і громадянина та об'єктів права власності від протиправних посягань, а саме:

1) виявлення, припинення і попередження незаконної діяльності суспільно небезпечних організованих груп (далі - ОГ) і злочинних організацій (далі - ЗО), у тому числі в органах державної влади та місцевого самоврядування, які впливають на криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах;

2) здійснення заходів, спрямованих на координацію діяльності органів (підрозділів) поліції у сфері боротьби з тероризмом відповідно до компетен-

ції, визначеної законодавством України;

3) протидія корупції серед посадових осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», вжиття заходів з метою виявлення корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією, та їх припинення відповідно до законодавства України;

4) здійснення оперативно-розшукової діяльності, спрямованої на здобуття інформації про криміногенні процеси в злочинному середовищі, пов'язані з протиправною діяльністю окремих осіб та злочинних угруповань, схеми легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом;

5) організація та здійснення відповідно до законодавства України заходів захисту працівників ДСР, інших органів та підрозділів Національної поліції України, забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб.

III. Функції ДСР

У розділі міститься службова інформація, у зв'язку з чим публічний доступ до тексту розділу не надається.

IV. Права ДСР

1. ДСР має право:

1) залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань вчених і фахівців, спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій (за погодженням з їх керівниками), представників інститутів громадянського суспільства;

2) скликати наради, утворювати консультативні, дорадчі та інші ради, комісії, колегії, робочі групи тощо для сприяння здійсненню покладених на нього завдань;

3) відповідно до компетенції в установленому порядку одержувати від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на нього функцій;

4) користуватися в установленому порядку інформаційними базами даних Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України, інших державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами.

2. ДСР має права, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, законами України «Про Національну поліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про запобігання корупції» та іншими актами законодавства України.

3. Працівники ДСР мають право:

1) здійснювати оперативно-розшукову діяльність, спрямовану на виявлення та припинення злочинів вчинених суспільнонебезпечними ОГ та ЗО, у тому числі в органах влади, управління та місцевого самоврядування, а також комплексне використання джерел оперативної інформації, можливостей оперативних підрозділів та застосування оперативно-технічних засобів під час провадження в оперативно-розшукових справах, а також контроль за використанням коштів, призначених для проведення цієї роботи;

2) здійснювати оперативно-технічні заходи за оперативно-розшуковими справами, що знаходяться в їх провадженні;

3) у встановленому порядку запитувати та отримувати від посадових осіб, органів державної влади документи, довідкові та інші матеріали (у письмовій або усній формі), необхідні для прийняття рішень з питань, віднесених до компетенції ДСР;

4) користуватися в установленому порядку інформаційними ресурсами Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України та інших державних органів з питань, що належать до компетенції ДСР;

5) створювати відповідно до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» професійні спілки з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів їх членів.

V. Організація діяльності ДСР

1. Керівником ДСР є начальник, який підпорядковується Голові Національної поліції України.

Координацію та контроль діяльності ДСР здійснює перший заступник Голови Національної поліції України - начальник кримінальної поліції.

2. Начальник ДСР у межах повноважень, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України видає накази організаційно-розпорядчого характеру, дає доручення та приймає рішення, організовує і контролює їх виконання.

Акти ДСР можуть бути скасовані Головою Національної поліції України повністю чи в окремій частині, у тому числі за дорученням Міністра внутрішніх справ України, а також Міністром внутрішніх справ України в разі відмови Голови Національної поліції України скасувати такий акт.

3. Начальник ДСР призначається на посаду і звільняється з посади Головою Національної поліції України за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

4. Начальник ДСР:

1) здійснює безпосереднє керівництво Департаментом, організовує виконання покладених на нього завдань та несе персональну відповідальність за організацію та результати його діяльності;

2) організовує та забезпечує виконання ДСР Конституції та законів України, постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів

України, доручень Прем'єр-міністра України, наказів Міністерства внутрішніх справ України, наказів та доручень Міністра внутрішніх справ України, наказів Національної поліції України, наказів та доручень Голови Національної поліції України;

3) визначає основні напрями діяльності ДСР відповідно до його завдань і функцій, вносить Голові Національної поліції України пропозиції щодо зазначення пріоритетів роботи ДСР і шляхів виконання покладених на нього завдань та подає на затвердження плани роботи ДСР (річні, піврічні), вносить відповідні пропозиції до планів роботи Національної поліції України;

4) звітує перед Головою Національної поліції України щодо виконання покладених на ДСР завдань;

5) вносить Голові Національної поліції України пропозиції щодо структури та штатної чисельності Департаменту;

6) виконує повноваження керівника державної служби в ДСР відповідно до законодавства України про державну службу;

7) забезпечує відбір, розстановку, переміщення особового складу ДСР, формує кадровий резерв на відповідні посади;

8) вживає заходів з професійного навчання особового складу ДСР, є відповідальним за організацію службової підготовки;

9) призначає на посади та звільняє з посад першого заступника та заступників начальника ДСР, розподіляє обов'язки між ними;

10) призначає на посади та звільняє з посад керівників структурних підрозділів ДСР, а також інших працівників ДСР з числа поліцейських, державних службовців та інших категорій працівників;

11) у межах наданих повноважень присвоює відповідним категоріям працівників ДСР спеціальні звання та ранги державної служби або порушує питання про присвоєння відповідним категоріям працівників ДСР спеціальних звань та рангів державної служби перед Головою Національної поліції України, якщо це виходить за межі його повноважень;

12) забезпечує проведення атестування та службового оцінювання відповідних категорій працівників ДСР на підставах та відповідно до вимог, визначених чинними нормативно-правовими актами;

13) забезпечує дотримання службової дисципліни працівниками ДСР, у межах наданих прав призначає службові розслідування за фактами порушення службової дисципліни працівниками ДСР, вирішує питання про притягнення працівників ДСР до дисциплінарної відповідальності;

14) у межах наданих прав вирішує питання про заохочення працівників Департаменту;

15) затверджує положення про структурні підрозділи ДСР і посадові інструкції працівників ДСР;

16) підписує організаційно-розпорядчі документи ДСР (накази, доручення), рішення та протоколи нарад, а також інші документи від імені ДСР;

17) представляє ДСР у судах, у відносинах з органами Національної поліції України, а також органами державної влади, окремими фізичними та

юридичними особами;

18) у межах компетенції забезпечує взаємодію підрозділів ДСР з іншими органами Національної поліції України (їх структурними підрозділами) іншими органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями, у тому числі громадськими, а також з правоохоронними органами іноземних держав і міжнародними організаціями з питань, віднесених до компетенції ДСР;

19) забезпечує одержання у встановленому законодавством порядку від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів правовідносин інформації, документів та матеріалів, необхідних для виконання покладених на ДСР завдань;

20) для розгляду та своєчасного вирішення окремих питань службової діяльності визначає порядок роботи та проведення оперативних нарад у ДСР, підписує відповідні документи, прийняті на них;

21) організовує підготовку матеріалів до засідань колегії Національної поліції України і МВС та нарад керівництва Національної поліції України з питань, віднесених до компетенції ДСР;

22) з метою врегулювання питань міжвідомчого характеру щодо протидії організованій злочинності та корупції ініціює перед керівництвом Національної поліції України проведення та проводить міжвідомчі наради із залученням представників інших органів Національної поліції України (їх структурних підрозділів), інших правоохоронних органів та органів виконавчої влади;

23) організовує проведення навчальних семінарів, наукових конференцій, «круглих столів» з питань, віднесених до компетенції ДСР;

24) забезпечую охорону державної таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом та здійснює контроль за їх збереженням;

25) у межах повноважень та відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів організовує та забезпечує розгляд звернень громадян, інформаційних та адвокатських запитів, запитів та звернень народних депутатів тощо;

26) забезпечує ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів;

27) забезпечує оплату праці, у тому числі виплату грошового і; забезпечення інших виплат, установлених для поліцейських і відповідних категорій працівників у розмірах і строки, установлені законодавством;

28) забезпечує збереження, цільове використання матеріальних і нематеріальних активів, що передані в користування або у відповідальне зберігання працівникам ДСР;

29) забезпечує дотримання встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені строки фінансової та бюджетної, податкової і статистичної звітності, складання та виконання кошторису, має право першого підпису розрахункових документів;

30) організовує ведення бухгалтерського обліку та забезпечує фіксуван-

ня фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом установленого строку, але не менше трьох років, складання фінансової, бюджетної та іншої І звітності відповідно до вимог законодавства України та своєчасне її подання до І відповідних державних органів;

31) має право від імені ДСР підписувати договори, меморандуми та інші угоди, в тому числі з використанням електронного підпису відповідно до вимог чинного законодавства;

32) сприяє у межах своїх повноважень забезпеченню реалізації єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

33) дотримується в межах компетенції принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у своїй діяльності;

34) забезпечує у межах компетенції виконання нормативно-правових актів з питань дотримання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії дискримінації за ознакою статі та сексуальним домаганням;

35) здійснює інші повноваження відповідно до положень чинних нормативно-правових актів.

5. Структуру ДСР затверджує Голова Національної поліції України за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

Штат та кошторис ДСР затверджує Голова Національної поліції України.

6. ДСР є органом, що фінансується за рахунок коштів Державного бюджету України, згідно із щорічним кошторисом видатків, передбачених для ДСР, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

7. ДСР є юридичною особою публічного права, має самостійний баланс, рахунки в органах Державної казначейської служби України та банківських установах, має печатку із зображенням Державного Герба України, своїм найменуванням та ідентифікаційним кодом згідно з Єдиним державним реєстром юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, інші печатки та штампи (за потреби), бланки зі своєю повною та скороченою назвами, необхідні для здійснення поточної діяльності.

8. ДСР може бути ліквідований або реорганізований Кабінетом Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України.

Пропозиції щодо реорганізації або ліквідації ДСР на розгляд Міністри внутрішніх справ України вносить Голова Національної поліції України.

Реорганізація або ліквідація ДСР здійснюється в порядку, визначеному законодавством України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Київ: Просвіта, 1996. 80 с.
2. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України: кодекс від 05.04.2001, редакція від 25.09.2020 [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» від 13.04.2012р. № 4652-VI // Х.: Одісей, 2012. 360 с.
4. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року // ВВР України. 2015. № 2. Ст. 124.
5. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2229-12/page>
6. Про Службу зовнішньої розвідки України : Закон України від 01.12.2005 р. № 3160-IV. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3160-15>
7. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 року // ВВР України. 1992. № 22. Ст. 303 (з наступними змінами та доповненнями).
8. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-XII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3341-12/page>
9. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 965-IV. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
10. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою» від 04.06.2020 року // Голос України від 26.06.2020. № 105.
11. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 року // ВВР України. 1992. № 48. Ст. 65.
12. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011.
13. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014.
14. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994.
15. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>
16. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 р. № 3782-XII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>
17. Закон України Про інформацію від 02.10.1992 року // ВВР України.

1992. № 48. Ст. 65 (з наступними змінами та доповненнями).

18. Закон України Про зв'язок від 16.05.1995 року // ВВР України. 1995. № 20. Ст. 143 (з наступними змінами та доповненнями).

19. Закон України Про Антимонопольний комітет України від 26.11.1993 року.

20. Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року №3477.

21. Про незаконне перехоплення телекомунікацій: Резолюція Ради Європейського Союзу. Брюссель, 17.01.1995 року.

22. Про оперативні запити правоохоронних органів стосовно громадських телекомунікаційних мереж та послуг: Резолюція Ради Європейського Союзу. Брюссель, від 20.06.2001 року.

23. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України: Рішення Конституційного Суду України від 20 жовтня 2011 року №12-рп/2011 (справа №1-31/2011).

24. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин 1, 2 статті 32, частин 2, 3 статті 34 Конституції України. – Київ, Справа № 1-9/2012 від 20.01.2012 року №2-рп/2012.

25. Про Стратегію національної безпеки України / Затверджено Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020.

26. Стратегія боротьби з організованою злочинністю / Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126-р.

27. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 04.11.1950 року. Ратифікована 17.07.1997 року) / Збірка документів Ради Європи, ратифікованих Україною. К.: Фенікс, 2006. 496 с.

28. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15.11.2000 р. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_789

29. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють (Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї і Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітряю) : Закон України від 04.02.2004 р. № 1433-IV. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1433-15>

30. Дохінська резолюція ... 2015 р. Прийнята на Тринадцятому Конгресі ООН з попередження злочинності і кримінального правосуддя. URL : <https://documents-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/443/30/PDF/N1544330.pdf?OpenElement>

31. Неапольська політична декларація і Глобальний план дій проти організованої транснаціональної злочинності URL : <http://uazakon.com/document/tpart01/isx01213.htm>

32. Інструкція про порядок використання правоохоронними органами

можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів : наказ МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 09.01.1997 р. № 3/1/2/5/2/2. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0054-97>.

33. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 року №877.

34. Про затвердження структури Національної поліції України: Наказ Національної поліції України від 06.11.2015 року № 1.

35. Про утворення територіального органу Національної поліції: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2019 року №867.

36. Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України : Наказ НП України від 23.10.2019 №1077.

37. Про затвердження Інструкції з організації діяльності оперативних підрозділів НПУ щодо виявлення, документування та припинення діяльності організованих груп і злочинних організацій, що готуються до вчинення або вчиняють тяжкі та особливо тяжкі злочини: Наказ МВС України від 30.01.2019 року № 69дск. К., 2019. 24 с.

38. Про затвердження Порядку організації проведення профілактичних заходів: Наказ Національної поліції України від 27.12.2016 року №1377.

39. Про затвердження Інструкції з організації розшуку обвинувачених, підсудних, осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих осіб та встановлення особи невідомих трупів: Наказ МВС України від 05.01.2005 №3дск.

40. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ ГП/МВС/СБУ/АДПС/МФ/МЮ від 16 листопада 2012 року № 114/1042/516/1199/936/1687/5.

41. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ МВС України 07.07.2017 №575.

42. Про затвердження Інструкції про заходи щодо дотримання вимог законодавства при затриманні без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та обранні стосовно підозрюваних запобіжного заходу – тримання під вартою під час досудового розслідування: Наказ МВС України / Міністерство юстиції України від 01.10.2018 року №806/3105/5.

Додаткові:

1. Вербенський М. Г. Транснаціональна злочинність : монографія. Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2009. 356 с.

2. Гнетнев М. К. Кримінальна відповідальність за сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності : монографія. Лу-

ганськ : Віртуальна реальність, 2009. 310 с.

3. Хараберюш О. І. Протидія контрабанді в Україні : оперативнорозшуковий аспект : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2015. 416 с.

4. Шепетько С. А., Юрченко О. М. Вплив організованої злочинності на соціально-економічну ситуацію в державі : монографія. Київ : МП «Леся», 2015. 252 с.

5. Шостко О. Ю. Протидія організованим злочинності в європейських країнах : монографія. Харків : Право, 2009. 400 с.

6. Гула Л.Ф. Теоретико-правові та організаційно-тактичні основи протидії організованим злочинним групам і їх лідерам : монографія / Л.Ф. Гула. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 472 с.

Допоміжні

1. Водько М. П., Подобний О. О. Кримінально-правова регламентація протидії організованим злочинності : монографія. Одеса : Юридична література, 2010. 192 с.

2. Волинець В. В. Організаційно-правові напрями обміну досвідом у сфері боротьби з організованою злочинністю. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2011. Вип. 25–26. С. 200–209.

3. Жаровська Г. П. Взаємодія транснаціонального сегмента української організованої злочинності і транснаціональних кримінальних ринків в умовах глобалізації. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. Вип. 25. Серія Право. С. 199–203.

4. Жаровська Г. П. Способи мінімізації ризиків кримінальної діяльності суб'єктами транснаціональної організованої злочинності. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2015. Вип 2 (І). С. 179–186.

5. Жаровська Г. П. Структурно-організаційні особливості транснаціональних злочинних організацій в Україні. Право і суспільство. 2015. Вип. 1. С. 209–214.

6. Корнієнко М. В. Організована злочинність в Україні : сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії : моногр. Київ : Фонд Юр науки, 2004. 300 с.

7. Кулик О. Г. Злочинність в Україні на початку ХХІ століття : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 272 с.

8. Лисиченко В. К., Шехавцов Р. М. Проблеми теорії та практики подолання протидії розслідуванню окремих різновидів злочинів, вчинених організованими групами, злочинними організаціями: моногр. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2009. 304 с.

9. Мельничук Т. В. Організовані форми злочинної діяльності у зовнішньоекономічній сфері : монографія. Одеса : Фенікс, 2010. 246 с.

10. Скулиш Є. Д., Глушков В. О. Поняття транснаціональної організованої злочинності та її співвідношення з тероризмом. Право і суспільство.

2012. Вип. 2. С. 190–194.

11. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення розслідування діяльності злочинних угруповань : монограф. Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2010. 304 с.

12. Шостко О. Ю. Організована злочинність у системі координат зарубіжного досвіду. Вісник Асоціації кримінального права України. 2014. Вип. 1 (2). С. 242–254.

Інтернет-ресурси

1. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

2. Офіційний сайт Національної поліції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.npu.gov.ua>

3. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mvs.gov.ua>

4. Протидія незаконному використанню спеціальних технічних засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gproxx.com/http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=115766&cat_id=115765

6. Офіційна сторінка Департаменту стратегічних розслідувань НП України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/DSI.police.ukraine/>

Навчальне видання

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ СТРАТЕГІЧНИХ
РОЗСЛІДУВАНЬ**

Методичні рекомендації

Укладачі:

**Санакоєв Дмитро Борисович
Некlesa Олександр Вікторович
Єфімов Володимир Веніамінович
Юр'єв Денис Сергійович**

Підп. до друку 10.06.2021. Формат 60x84/16. Гарнітура – Times.
Друк цифровий, трафаретний (RISO). Папір офісний. Ум.-друк. арк. 5,25. Тираж 50 прим.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6054 від 28.02.2018